

Glasilo Mestne občine Ljubljana, številka 8,9 - Vizija Ljubljana 2025, letnik XII, september 2007

Ljubljana

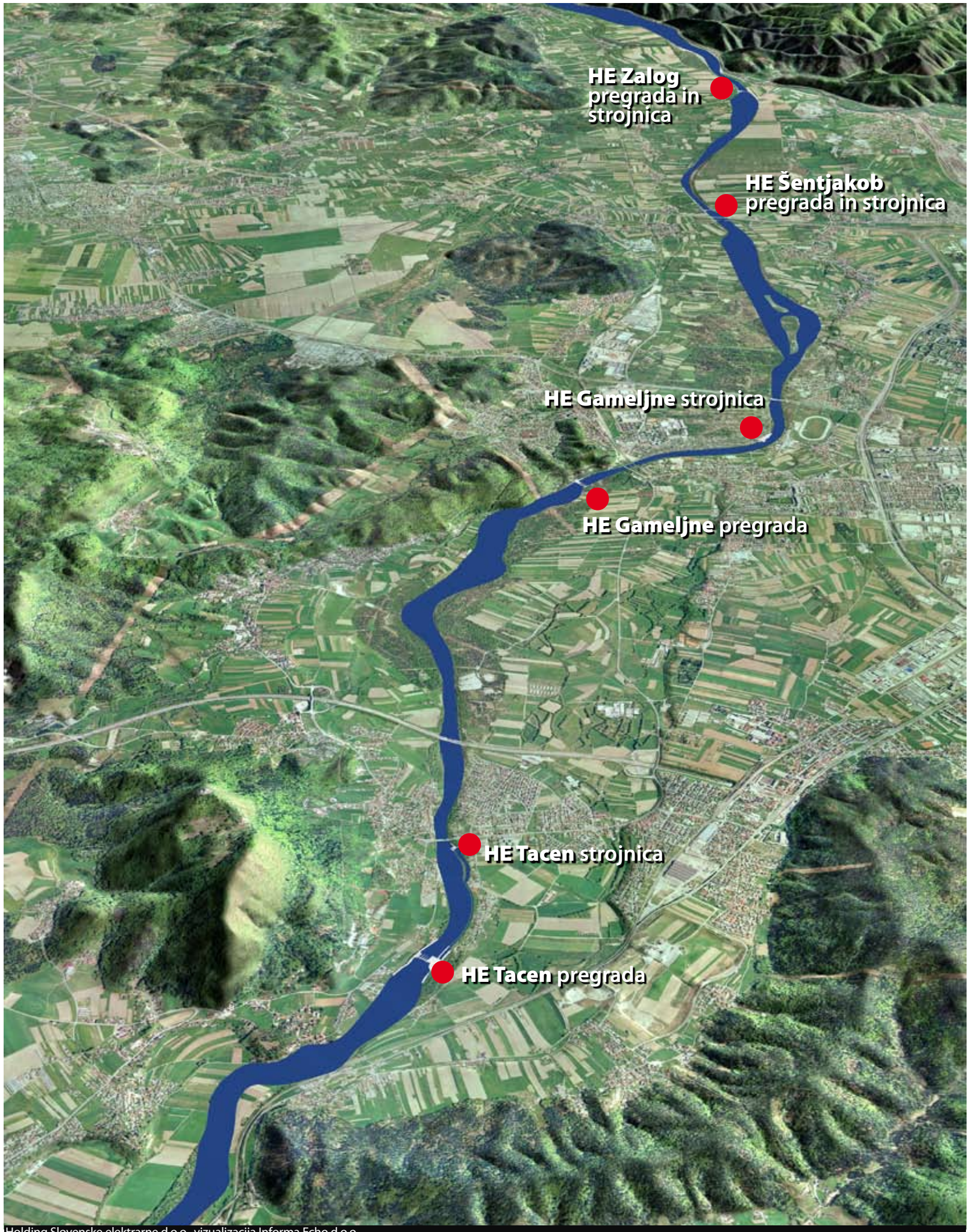

4
Podžupan
prof. Janez Koželj
o razvojnem
preobratu Ljubljane

8
Ljubljana 2025, predlog
prostorske vizije
dolgoročnega razvoja
mesta

10
Pogledi soustvarjalcev
Vizije Ljubljana 2025

24
Prihodnja Ljubljana
v očeh mladih

Pogovor z idejnim očetom in umetniškim direktorjem Vizije Ljubljana 2025, podžupanom prof. Janezom Koželjem 4

Urbanistični dokument Ljubljana 2025, predlog prostorske vizije dolgoročnega razvoja mesta 8

Pogledi soustvarjalcev in strokovnih sogovornikov Vizije Ljubljana 2025: dr. Andreja Cirman, dr. Bogomir Kovač, mag. Peter Gabrijelčič, dr. Ana Kučan, Boštjan Vuga, dr. Marko Peterlin, mag. Maja Simoneti, dr. Miha Pavliha, mag. Vida Ogorelec Wagner, dr. Dušan Plut 10

Prihodnost Ljubljane v očeh mladih: Matej Merljak, Dejan Murko, Egon Ravbar, Nejc Zupan, mag. Borut Batagelj, Barbara Jakše Jeršič, Eva Petrič 24

Recenzija Urbanističnega sveta za Ljubljano 30

Ljubljana danes in jutri 31

Idejne zasnove na naslovnici:

Zgoraj: Ofis arhitekti d.o.o., Marko Venturi, Lučka Ažman Momirski s soavtorji Petrom Sovincem, Petrom Rijavcem, Mihom Volgemutom, Emmanuelom Dall'Ocom, Genius loci, Studio Ravnikar-Potokar, prof. Janez Koželj in Uroš Pust, Breda Bizjak, Lorenka Stropnik in Domen Šega, Sadar Vuga arhitekti d.o.o.; spodaj: Real Engineering d.o.o., Žiga Aljaž in prof. Janez Koželj (umetniški direktor).

Izdajatelj: Mestni svet
Mestne občine Ljubljana,
Mestni trg 1. Zanj: župan
Zoran Jankovič. Uredniški
odbor: Mitja Meršol
(predsednik), Vesna Kos-
Bleiwes, dr. Jožef Kunič,
Eva Strmljan Kreslin, Marija
Šterbenc. Odgovorna
urednica in lektorica: Nada
Šumi, kontakt: 041 737 863,
glasilo.ljubljana@ljubljana.
si. Avtorica logotipa: Petra
Černe Oven, Studio ID,
Oblikovalska zasnova:
Miljenko Licul. Naslov
uredništva: Glasilo Ljubljana,
Krekov trg 10, Ljubljana.
Tisk, grafična priprava,
prelom, fotolitni: Dnevnik
d.d., Kopitarjeva 2 in 4,
Ljubljana. Oglasno trženje:
E Šport d.o.o., Stražarjeva
25, Ljubljana, kontakt: 041
761 258. Naklada: 121 800
izvodov. Natisnjeno na
okolju prijaznem papirju.
Glasilo brezplačno prejme
vsako gospodinjstvo v
Mestni občini Ljubljana.

Reklamacije v primeru
nepravilnosti pri dostavi
ali poškodovanih izvodih
na brezplačno številko:
080 22 25 ali na e-naslov:
reklamacije-dostava@
dnevnik.si

Razvojno zavezništvo za sodobno evropsko prestolnico Ljubljano

Urbanistični dokument Ljubljana 2025 - predlog vizije dolgoročnega razvoja mesta je nastajal letošnjo pomlad pod vodstvom umetniškega direktorja podžupana prof. Janeza Koželja in ob popolni podpori župana Zorana Jankoviča v krogu stanovskih kolegov in širše strokovne javnosti. V dokumentu prof. Koželj povzema lastne poglede in poglede vseh sodelujočih pri nastajanju Vizije. Na zgodovinski mestni praznik 14. aprila je bil z razstavo 93 izbranih projektov v galeriji Kresija simbolično nakazan vizionarski razvoj mesta, ki izhaja iz bogate zgodovinske tradicije in prostorskih posebnosti mesta. Nove idejne zamisli in konkretni projekti pomagajo odkrivati absolutne primerjalne prednosti Ljubljane in nove razvojne priložnosti tako pogumno, drzno in ambiciozno, da so zbudili veliko javno zanimanje. Za vse, ki so zamudili razstavo v galeriji Kresija, je Vizija že od poletja stalno na ogled v Zgodovinskem atriju Mestne hiše, za boljšo obveščenost pa je predstavljena še na tem mestu.

Glavni namen predstavitve je, doseči kar najširši javni dogovor, kako ujeti korak z drugimi mesti, hkrati pa ustvariti izviren zgled za druge evropske in svetovne prestolnice. Močan razvojni impulz, ki ga izžareva vizija, je mestoma naletel na odpore v strokovni javnosti in pri vselej kritičnih posameznikih, ki so v demokratični družbi samoumevna pravica do uveljavljanja lastnih stališč. Koliko stvarnih argumentov pa taka stališča prispevajo k premišljenemu in odločnemu prizadevanju, da se Ljubljana prebudi v vitalno sodobno mesto, lahko presodi vsakdo, ki v mestu živi, ga ima rad in se zaveda, da središče naroda in države potrebuje ideal, ki mu sledi in se po njem vzoruje.

Podpora uglednih piscev, ki so se odzvali povabilu iz vrst strokovne javnosti, in mladih, ki bodo leta 2025 tako ali drugače sodelovali v usmerjanju razvoja mesta in države, kaže na velika pričakovanja, da Ljubljana naredi odločilen razvojni preobrat, ujame in prehiti svoj čas. »V mesto, še posebej v mestno središče, moramo pritegniti mlade, ustvarjalne ljudi, strokovnjake in ustaviti staranje mesta,« pravi prof. Koželj. Pripravljenost podjetij, ki so ob dani besedi župana, da izpolni svoj predvolilni program in ob tem še več navrže, kaže, da je vizija, razpeta med realnimi izvedljivimi načrti, in utopijo, dobila neustavljivi impulz..

Temelj razvojnega impulza so desetletja raziskovalnega, pedagoškega in publicističnega dela na področju urbanizma Ljubljane, ki mu je svoje življenjsko poslanstvo posvetil prof. Koželj. Za vizijo dolgoročnega razvoja Ljubljane to pomeni, da bo v vsakokratnih stvarnih okoliščinah upoštevala dogovorjene vrednote, pa tudi vse kompleksno svetovno dogajanje, nove tehnologije in nove življenjske načine, predusem pa tudi sveže ustvarjalne ideje njegovih številnih študentov in stanovskih kolegov, da bi ustvarila izviren slog bivanja in sobivanja v strnjenih naseljih vrtnega mesta Slovenije in idealnega sonaravnega mesta Ljubljane.

Zeleni prstan Poti spominov in tovarštva, ki jo je prof. Koželj zasnoval kot enega največjih evropskih krajinskih parkov, pa naj ob tem objema simbolični prostor »razvojnega zavezništva« in skupne odločenosti, da Ljubljana tudi dejansko postane »najlepše mesto na svetu«, v katerem bomo skupaj in vsak zase odkrivali novo umetnost življenja, ki upošteva trajnostni razvoj in visoko raven urbanosti obenem.

Nada Šumi,
odgovorna urednica

Začrtana pot k razvojnemu

Pogovor z idejnim očetom Vizije Ljubljana

Na mestni praznik 14. april, dan prve omembe Ljubljane kot mesta v pisnih virih, je bila v galeriji Kresija odprta razstava Predlog prostorske vizije dolgoročnega razvoja mesta: Ljubljana 2025. Razstava je bila zelo dobro obiskana in je za tiste, ki so jo zamudili na tem razstavišču, ponovno odprta v Zgodovinskem atriju Mestne hiše, 24. septembra pa bo pred javnost razgrnjen prostorski plan Mestne občine Ljubljana. V Vizijo je mozaično vključenih 93 projektov: uresničljivih ali le takih, ki naj prepričajo najširšo javnost, da se mora Ljubljana končno prebuditi iz mrtvila in dohiteti zamujeni razvoj ne le v primerjavi z drugimi evropskimi prestolnicami, ampak tudi v primerjavi z večjimi slovenskimi mesti, kot so Maribor, Celje in Koper. Vizija je pod vodstvom prvega mestnega urbanista podžupana prof. Janeza Koželja nastala v sorazmerno kratkem času intenzivnega soočanja in povezovanja pogledov na prihodnost mesta v skupini strokovnjakov s področij proučevanja, načrtovanja in urejanja mest.

Foto: Stane Jeršič

Župan Zoran Jankovič in podžupan prof. Janez Koželj sta razstavo Ljubljana 2025 – predlog vizije dolgoročnega razvoja mesta odprla na mestni praznik 14. aprila v galeriji Kresija.

Gospod profesor, kaj vas je vodilo k temu, da v kratkem času nekaj mesecev pripravite tako pomemben dokument, kot je vizija prostorskega razvoja Ljubljane, ki naj seže kar štiri mandate čez sedanjega?

Vizijo smo oblikovali z namenom, da bi lahko bila vgrajena v planske dokumente, ki se že dalj časa pripravljajo. Pomagala naj bi torej k boljšemu razumevanju dokumentov dolgoročnega plana prostorskega razvoja, ki ga bomo dali v javno razpravo 24. septembra. Podobno kot v procesu priprave planskih dokumentov obstaja tudi v procesu njihovega sprejemanja določen vrstni red, po katerem se je treba najprej domeniti za temeljne vrednote, ki naj bi jim sledili. Še posebej pomembno je tudi ugotoviti, katere so glavne konkurenčne prednosti, ki bi jih lahko Ljubljana v svojem razvoju izkoristila. Viziji sledi strategija, ki pove, na kakšen način in v kakšnem zaporedju naj se z vizijo začrtani cilji uresničujejo, nato prostorski načrti, ki povedo, kje in kako naj se razvoj odvija v prostoru, na koncu pa so razvojni projekti tisti, ki vodijo neposredno k izvedbi. Z vizijo, ki je Ljubljana pravzaprav ni nikoli uspela oblikovati, smo torej poskušali spodbuditi različne javnosti, strokovno, laično, poslovno, politično in medijsko, da se bo pripravljena pogovarjati in dogovarjati na konstruktiven način, ki ga bomo potrebovali pri sprejemanju planskih odločitev.

Kako je potekala priprava dokumenta?

Najprej bi rad poudaril, da je predlog vizije skupinsko delo, jaz sem le uporabil vse svoje sposobnosti in znanje, da sem izpeljal organizacijo projekta in poskrbel za primerno prezentacijo vizije. So pa vanjo vsekakor vgrajeni tudi moji pogledi, tako kot pogledi slehernega od sodelujočih pri njenem oblikovanju. Zame je predlog vizije dokaz, da je mogoče tudi iz različnih stališč in vrednostnih orientacij ustvariti skupen pogled, ki je celovit in vodi v določeno smer.

Pobudo za pripravo vizije je dal Svet za razvoj in urejanje mesta (SRUM), na katerem smo najprej opredelili, kaj vizija

je in zakaj jo mesto potrebuje, nato smo proučili vizije drugih mest, kot so Haag, Helsinki, Zürich, London, da bi lažje postavili cilje in metodološki okvir vizije. Vanjo smo vključili tudi nekatere že dalj časa znane razvojne zamisli, izsledke iz različnih gradiv in študij, ki so bili pripravljani v preteklih letih. Lahko rečem, da je bila priprava vizije glede na razpoložljive možnosti izredno hitro, vendar strokovno korektno in z zanosom opravljeno delo.

V čem pa se vizija Ljubljane razlikuje od primerljivih dokumentov v drugih evropskih mestih?

V glavnem so vizije mest predstavljene z besedilom, ki ga ilustrirajo fotografije in razne prostorske sheme. Mi smo se odločili, da poleg besedila izdelamo fotografsko karto, na kateri so nazorno označeni različni razvojni projekti, tako tisti zahtevni, ki bodo potrebovali več let za izvedbo, kot manjši, ki jih lahko zgradimo prej. Ta karta je torej tudi časovni načrt, ki opredeljuje prostorske projekte po izvedljivosti in po prednostnih nalogah. Posebej pomembno se nam je zdelo, da ocenimo, v katerem letu je mogoče kaj izvesti, hkrati pa tudi pokažemo, da je vizija dogovor o dolgoročni perspektivi razvoja mesta in regije, ki se jo da uresničiti v procesu postopnega izgrajevanja, in to v zavezujočih rokih. Skratka, z vizijo smo hoteli ujeti korak z drugimi mesti, s katerimi bi se Ljubljana lahko primerjala in tekmovala, ob tem pa smo želeli odkriti, kaj je v Ljubljani tisto, zaradi česar bi se lahko drugi zgledovali po nas. S tem namenom smo tudi želeli odkriti tiste vodilne teme, ki ne bi ponavljale razvojnih sloganov večine evropskih mest, ampak izluščile iz značilnosti mesta nekaj posebnega in pristnega.

Kako bi opredelili temeljne vrednote Ljubljane, za katere se zavzema vizija?

Ena od ključnih vrednot je sonaravno urejanje mesta, h kateremu nas zavezuje trajnostni razvoj. Prizadevati si za sonaravno mesto, pomeni, skrbeti za kakovostno življenje prebivalcev, za vzdržno uporabo energije in za čim manjše

preobratu v idealno Ljubljano

2025 podžupanom prof. Janezom Koželjem

Foto: Stane Jeršič

Maketa Ljubljane na Prešernovem trgu zmeraj zbujajo veliko zanimanja.

obremenjevanje okolja. V ta okvir torej sodi nov premislek o tem, kje razporejati dejavnosti, kje in kako graditi stanovanjska naselja, kako spodbujati javni potniški promet, kako reševati socialne probleme, kako varovati naravo in njene vire, skratka, celotna urbanistična politika.

V viziji je močno poudarjen pomen parkov, ki naj bi bili tesno povezani z mestom v sklenjen krajinski sistem. Tako želimo na primer krajinski park Barje predstaviti kot prostor sožitja narave in mesta, kjer bodo dosledno zavarovana še neokrnjena mokrišča in naravni habitati, vendar pa na območjih Nature 2000 na mestnem robu tudi dovoljene oblike naselij, ki naravnega okolja ne bodo prizadela, ampak nasprotno, popravila okolju škodljive učinke tamkajšnjih črnih gradenj. Poleg tega temelji sonaravno urejanje mesta tudi na predpostavki o mestni prenovi in trajnostni gradnji, kjer se povezuje varovalno in razvojno načelo predvsem v smislu varčevanja z vsemi vrstami virov, še posebej s prostorom. Kljub temu, da poskuša vizija postaviti odločno alternativo razvojnim težnjam mesta, se opira na analize realnih možnosti, saj so jo oblikovali strokovnjaki, ki Ljubljano dobro poznajo.

V takem kontekstu domišljena vizija potem lahko odločilno vpliva na razvojne trende v skladu z vrednotami, ki si jih postavlja za izhodišče in vodilo. Za te vrednote moramo ljudi prepričati, da bodo opustili stare vzorce obnašanja, in to ne le v odnosu do narave, ampak tudi do soljudi. Postavlja se vprašanje, kako slediti trajnostnemu razvoju v družbi, ki je tekmovalna in izrazito individualistična, ki temelji na potrošništvu, kako naenkrat narediti preobrat v nasprotno smer. Glede na odzive na vizijo se zdi, da je sonaravno miselnost, ki temelji na vzdržnosti, sodelovanju in solidarnosti, še težje sprejemati kot spremembe v prostoru.

Kako ob vse pogostejšem izseljevanju iz mestnega središča na obrobje in še naprej v primestne občine vidite razvoj Ljubljane?

Moje stališče do tega trenda je, da je treba začeti mesto razvijati navznoter, ga prenavljati, ne ga širiti navzven proti robovom in ga tako prazniti s preseljevanjem prebivalcev na kmetijska zemljišča zunaj mesta. Naj zveni še tako nepopularno, vendar moramo nehati mesto in vas razprševati, pač pa ga začeti spet strnjevati. Strnjevanje pomeni gradnjo mesta na prazninah, na neizkoriščenih ali premalo izkoriščenih lokacijah tudi znotraj stanovanjskih sosesk, predvsem tistih, ki niso bile zgrajene do konca, nadalje znotraj starega mesta, s prenovo na različne načine degradiranih in zapuščenih območij, ki jih je še vedno sorazmerno veliko vsepovsod po mestu.

Prav pri tem izhodišču zaenkrat ne najdem pravega dialoga z javnostjo, čeprav sem to že večkrat poskušal na strpen in prepričljiv način – in to s sklicevanjem na zdravo pamet. Mesto se mora ponovno napolniti, da ga lahko začnemo na novo urejati in mu dati razvojni impulz. V mesto, še posebej v mestno središče moramo pritegniti mlade, ustvarjalne ljudi, strokovnjake in ustaviti staranje mesta. Vračanje v mesto, vrnitev k mestnemu načinu življenja, urbane vrednote želimo postaviti nasproti miselnosti, da mora človek živeti zunaj mesta, v predmestju in še raje na podeželju v enodružinski hiši z vrtom na izrazito individualen način. Zavzemam se za višjo raven urbanosti, ki je Slovenija dejansko še ni nikoli dosegla: tudi v večjih mestih živimo po podeželsko, zaprti v svoj krog, nestrpni do drugih, nezaupljivi do novosti. Navaditi se živeti v večjih gostotah, razvijati skupnost, sprejemati razlike, biti pripravljen na stalne spremembe, sprejemati drugačnost – na to najbolj pomembno vrednoto je vpeta naša vizija.

Kje je ključ za preobrat, za preboj Ljubljane med razvite evropske prestolnice?

Kot sem že poudaril, je najtežji problem, ki se danes postavlja pred naše mesto, kako vpeljati trajnostni razvoj. Trajnosten razvoj namreč temelji na odrekanju, na drugačni življenjski filozofiji, ki ne gradi na tekmovanju, ampak

Svet za razvoj in urejanje mesta

Predsednik: podžupan Janez Koželj

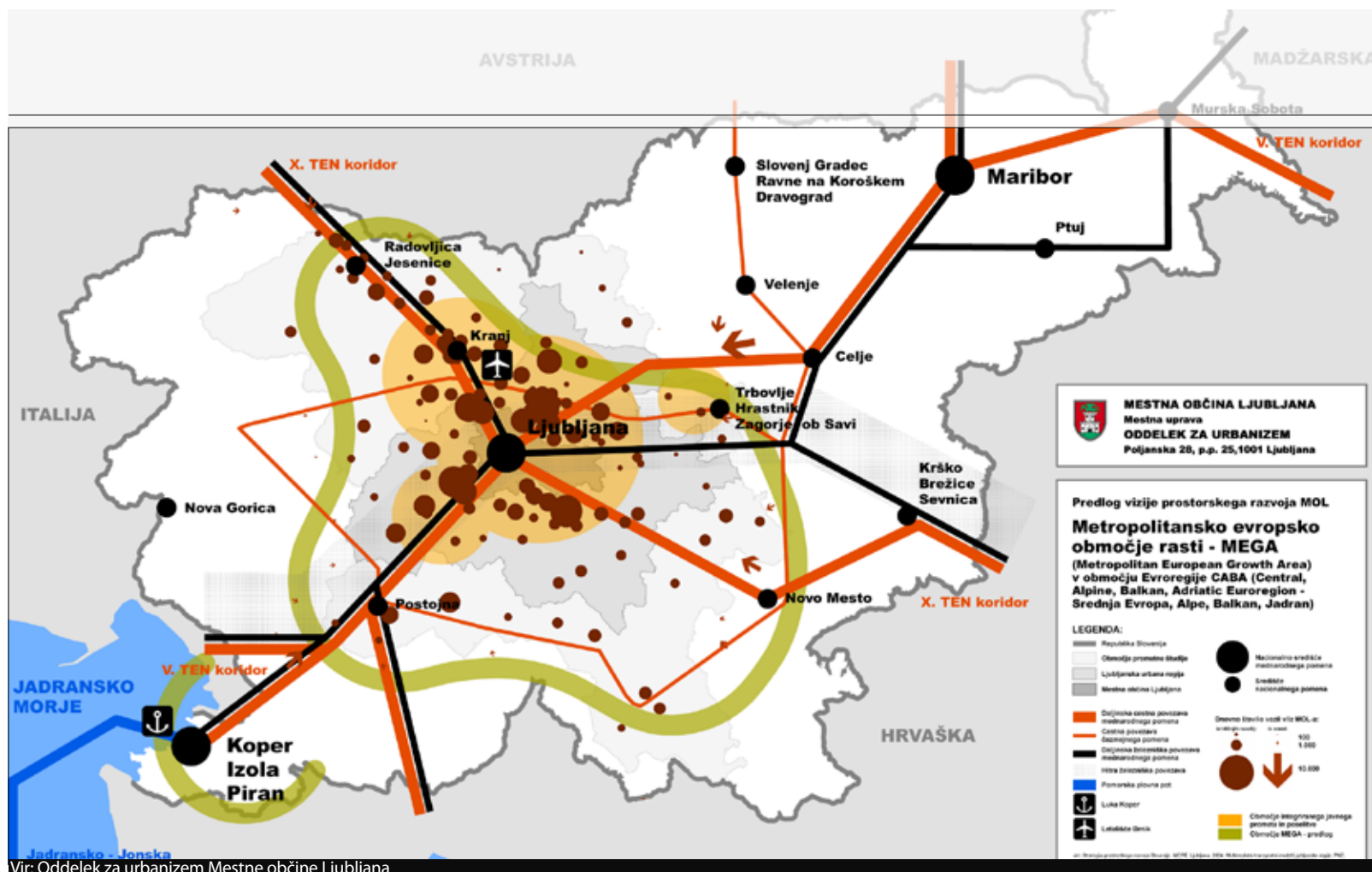
Člani: mag. Andrej Prelovšek, Špela Videčnik, Vlado Koželj, mag. Andrej Černigoj, dr. Andreja Cirman, dr. Bogomir Kovač, prof. dr. Ana Kučan

Strokovnjaki na delavnici za pripravo Vizije Ljubljana 2025:

dr. Marko Peterlin, dr. Mitja Pavliha, dr. Nataša Pihler Milanović, Ferdo Jordan, Ivan Stanič, dr. Mojca Sašek Divjak, dr. Kaliopa Dimitrovska Andrews, prof. mag. Peter Gabrijelčič, mag. Miran Gajšek, mag. Maja Simoneti, dr. Alojz Juvanc, Boštjan Vuga, mag. Andrej Černigoj, dr. Alja Brglez, prof. dr. Andrej Pogačnik, prof. dr. Dušan Plut, mag. Vida Ogorelec Wagner, Jože Dekleva, prof. dr. Bogomir Kovač, doc. dr. Andreja Cirman, prof. dr. Ana Kučan, mag. Zoran Stojič, Aljaž Plevnik, prof. dr. Peter Lipar, Andreja Lipnik in številni drugi.

Začrtana pot k razvojnemu preobratu v idealno Ljubljano

Pogovor z idejnim očetom Vizije Ljubljana 2025 podžupanom prof. Janezom Koželjem

Vir: Oddelek za urbanizem Mestne občine Ljubljana

Bodoča ljubljanska metropolitanska regija.

nasprotno, na okoljski solidarnosti. To je tista razvojna alternativa, ki posega v vse vidike našega življenja. Trajnostni razvoj je zapisan v vse razvojne dokumente od Evropske unije do države in vsake občine, vendar je vse to samo prazno izjavljanje o nečem, kar je zelo daleč od stvarnih pričakovanj ljudi.

Kako pa presojati ta vizionarski impulz za razvoj Ljubljane z vidika uresničljivosti projektov? Bajle ste bili vprašani celo za kalkulacije posameznih projektov, ki so strateškega pomena za dolgoročni razvoj? Poleg tega se ob ambiciozni viziji že pojavljajo ugovori, da mesto ne izpolnjuje danih obljub, čeprav ste po časovnem načrtu za letos obljubili le prenavo kina Šiške in priključek Barjanske ceste?

Problem vizije je, kako odmeriti razmerje med stvarnostjo in utopijo. Vizija mora vsekakor biti uresničljiva, vendar pa v njej ni mogoče upoštevati vseh dejavnikov skozi čas, ki so potrebni za uresničitev posamičnih projektov. V mislih imam projekte, ki zahtevajo velike vložke denarja, organiziranega dela in politične volje. Vizija je vendarle tudi instrument motivacije in poskuša ustvariti možnosti, da si lahko različni ljudje prizadevajo za skupen cilj, ki s tem postane bolj uresničljiv. Iz skupno dogovorjenih vrednot izhajajo dejanja. Vizija daje spodbude in se ne omejuje na današnje možnosti, saj bi se sicer morala preveč samoomejevati. To bi bila samocenzura, ki nikamor ne pelje. Je pa tudi res, da je ob viziji čutili več zanimanja za konkretne projekte kot za vrednote. Prikazani projekti naj bi v prvi vrsti pomagali oblikovati predstavo o mozaični podobi mesta v prihodnosti. Čeprav ilustrirajo posamezne tematske sklope, bodo dobronamerni kritiki hitro ugotovili, da se med seboj povezujejo in dopolnjujejo. So pa prikazani tudi mestni projekti, ki so tik pred izvedbo, kot na primer

Šumi, Tobačna tovarna, stadion v Stožicah ali ureditev Špice. Ti so na prvi pogled za vizijo manj pomembni, ker se njihova uresničljivost da predvideti, medtem ko je za druge potrebno doseči najširši dogovor med javnostjo, stroko, naložbeniki, politiko, kar je zamotan in dolgotrajen proces z nepredvidljivim izidom. Mesto samo ne zmore narediti verige elektrarn in jih povezati s potezo obsavskega regionalnega parka, mesto samo ne more izvesti poglobitve železnice in spet povezati ločenih predelov, to pa sta dva kapitalna projekta.

Četudi so pri viziji konkretni projekti drugotnega pomena, pa bi bilo vseeno zanimivo slišati vaše mnenje, zakaj ob stadionu za Bežigradom še stadion v Stožicah?

Stadion Stožice bo inovativna stavba za 21. stoletje v inovativnem parku. Mesta danes gradijo prestižne stadione, kjer se povezuje šport s spektaklom. Sodobni stadioni še daleč niso le stavbe, kjer se igra nogomet, ampak so to mesta v malem nove generacije, kjer se zabava povezuje z izobraževanjem in športom.

Kako pa bo mesto reševalo svoj najtežji problem – promet?

Najprej je treba zgraditi garaže v starem mestnem jedru, s sklenitvijo mestnega obroča uvesti nov, enosmerni sistem prometa v mestnem središču. Potem bo potrebno vpadnice spremeniti v šestpasovne avenije in narediti ločene pasove za javni promet; na vseh začetnih točkah vstopa v mesto bodo urejene prestopne točke po sistemu »parkiraj in se odpelji«. Nadaljnji korak bo spodbujanje vožnje z vlaki in na koncu bo uveden integralni javni promet s tramvajem, avtobusi, medmestno železnico in državno železnico. Ob vseh ukrepih pa je bistveno, da začnemo spreminjati poleg življenjskih tudi prometne navade.

Urbanistični svet pri Društvu arhitektov Ljubljane je javno

objavil svojo recenzijo predloga vizije, ki želi prav s širokim strokovnim soglasjem Ljubljano popeljati na zahtevno pot trajnostnega razvoja. Kako razumete njihov kritični odziv?

Po mojem mnenju ta recenzija ne daje veliko konstruktivnih predlogov in predlog vizije bolj kritizira kot dopolnjuje. Ocene so pokroviteljske, podane alternative niso realno uresničljive. Recenzija kaže na držo, da je bolje narediti nič, kot da bi delali (same) napake. Sam nasprotno mislim, da se je mesto znašlo v tako globokem razvojnem krču, da je treba narediti nekaj prelomnega, četudi tveganega, nekaj, kar ne bo čisto v skladu s pričakovanji in ne bo za vse sprejemljivo. Pri viziji gre vendar za to, da je pogumna in ambiciozna, da spodbudi čim večji del javnosti k skupnemu prizadevanju za spremembe obstoječega. Soglasja o skupnih vrednotah ni mogoče doseči, če ni pripravljenosti javnosti, civilne družbe, vseh pomembnih akterjev v mestu, ki najbolj vplivajo na javno mnenje, za neposreden dialog o razvojnih dilemah mimo časopisnih polemik. Ena od mojih najbolj nepričakovanih izkušenj je, vsaj tako je videti, da se naša javnost noče in ne zna sporazumevati o prostorskih vprašanjih. Edini pravi pristop do novih pobud naj bi bilo nasprotovanje. To obliko skupinske nemoči želimo z vizijo preusmeriti v razvojno zaveznitvo. Očitno je, da mora mesto najprej premagati ovire, ki si jih samo postavlja. Z vizijo hočemo spodbuditi javnost k razmišljanju o mestu na način, ki vodi k spremembam, saj so bila mesta vedno prizorišča novosti.

Menite, da so odpori proti spremembam v Ljubljani večji kot po drugih slovenskih in evropskih mestih?

Prepričan sem, da je takšnega odpora največ v Ljubljani, tukaj je nakopičenih največ navzkrižnih interesov, političnih, ekonomskih, socialnih, strokovnih, tukaj je zbranih največ najrazličnejših javnosti, tukaj je najbolj razvita civilna družba. Po drugi strani je Ljubljana tudi najbolj zaostala in mora največ novega narediti tudi za nazaj. Ključni razvojni problemi ostajajo nerazrešeni, večina strateških projektov čaka na izvedbo tudi po več deset let. V mestu vlada malodušje, dejansko se čisto vsako pobudo sprejema z nezaupanjem. Niti strokovno niti politično okolje nista spodbudna za nove ideje, pomembne projekte se na vse načine ovira, odklanja in nazadnje opusti, tik preden bi se lahko izvedli. Že dalj časa pričakovan začetek bolj dinamične preobrazbe mesta se zato odlaga. Nič čudnega, da se dejansko proti vsakemu mestnemu projektu organizira civilna pobuda. Za splošen občutek ogroženosti, ki ga spremlja nezaupanje, je več razlogov, ki preprečujejo dogovarjanje in sporazumevanje na podlagi argumentov in mnenj večine. To stanje je po svoje tudi razumljivo, saj se z rastjo demokracije povečuje pravica posameznika za uveljavljanje lastnih stališč. Hkrati narašča tudi občutljivost za okoljska vprašanja, s pojavom *nimby* (*not in my backyard*) se srečujejo tudi v drugih evropskih mestih, vendar s to razliko, da imajo tam vendarle daljšo tradicijo demokratičnega odločanja.

Mi pa še nismo razvili primernih načinov, kako komunicirati z javnostmi, kako z njimi voditi konstruktivni dialog, kako razreševati nasprotja. Vsekakor pa zanesljivo obstaja v Mariboru ali v Celju bistveno večja stopnja kolektivne zavesti kot v Ljubljani.

V zloženki ob razstavi projektov vizije ste povabili k sodelovanju vso zainteresirano javnost. Ostajate za mnenja odprti še naprej?

Za zdaj nimamo veliko odzivov, so pa dobrodošli, predvsem konstruktivni. Vsi, ki bi želeli k viziji zares prispevati, lahko svoja mnenja, predloge in pripombe pošljejo na elektronski naslov: vizija@ljubljana.si, na glasilo Ljubljana (Dalmatinova 1, Ljubljana) ali neposredno na županstvo (Kabinet župana, Mestni trg 1, Ljubljana).

Idejni načrt: A. Biro (Blenkuš-Florijančič d.o.o.)

Brv čez Ljubljanico pri Rdeči hiši.

Protokol sprejemanja novih občinskih prostorskih dokumentov

Aprila 2007 je bil sprejet Zakon o prostorskem načrtovanju, ki spreminja tudi pripravo in izdelavo planskih, strateških in izvedbenih prostorskih dokumentov ter uvaja nekoliko spremenjeno poimenovanje dokumentov (Ur. l. RS, št. 33/07). Strategija prostorskega razvoja občine je v novem zakonu poimenovana občinski strateški prostorski načrt, prejšnji prostorski red občine pa je zdaj občinski prostorski načrt.

Pred tem je Mestna občina na podlagi tedaj veljavnega zakona (Ur. l. RS 110/02) sprejela Program priprave Strategije prostorskega razvoja Mestne občine Ljubljana in Program priprave Prostorskega reda Mestne občine Ljubljana (Ur. l. RS, št. 109/05).

Tako so zdaj na podlagi obeh sprejetih programov v izdelavi naslednji prostorski dokumenti:

Občinski strateški prostorski načrt

Strategija prostorskega razvoja Mestne občine Ljubljana in delno Urbanistična zasnova Mestne občine Ljubljana bosta v novem dokumentu v skladu z novo zakonodajo uporabljeni po naslednjih vsebinskih sklopih: 1. izhodišča in cilji ter zasnova prostorskega razvoja občine; 2. usmeritve za razvoj poselitve in za celovito prenovu, usmeritve za razvoj v krajini, za določitev namenske rabe zemljišč in prostorskih izvedbenih pogojev in zasnova gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena; 3. območja naselij, vključno z območji razpršene gradnje, ki so z njimi prostorsko povezana; in 4. območja razpršene poselitve.

Občinski prostorski načrt

V skladu z novo zakonodajo bo Prostorski red Mestne občine Ljubljana v izvedbenem delu predelan v Občinski prostorski načrt Mestne občine Ljubljana po naslednjih vsebinskih sklopih: 1. območja namenske rabe prostora; 2. prostorski izvedbeni pogoji; 3. območja, za katera se pripravi občinski podrobni prostorski načrt; 4. enote urejanja prostora; 5. območja prenove, javne površine in druge oblike javnega dobra; 6. temeljna struktura mesta ter urbanistično in arhitekturno oblikovanje; 7. prometne ureditve; 8. gospodarska javna infrastruktura.

Okoljsko poročilo

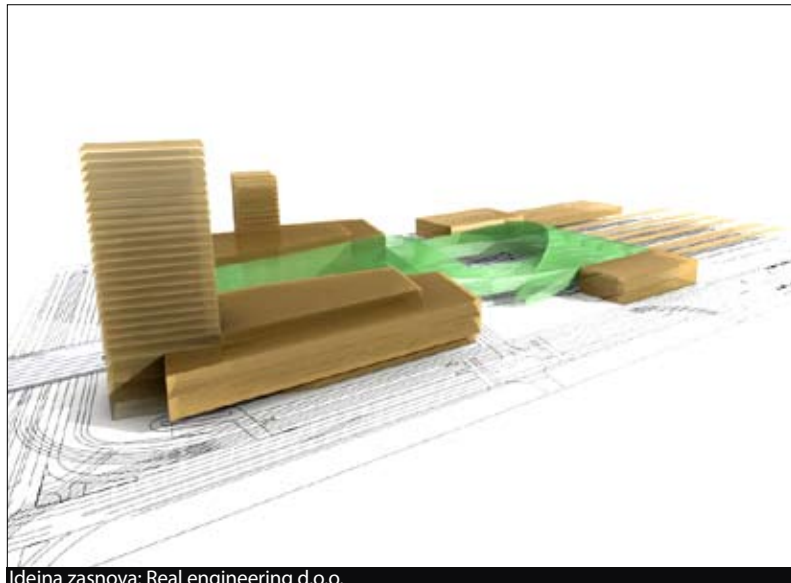
Za vse naštetih prostorske dokumente, pripravljene na podlagi strokovnih preveritev in izhodišč iz izdelanih strokovnih podlag, so temelj vrednostne in razvojne opredelitve Predloga vizije dolgoročnega razvoja mesta: Ljubljana 2025. Javna razgrnitev in obravnava osnutkov naštetih dokumentov na Mestnem svetu Mestne občine Ljubljana bo 24. septembra 2007, obravnava predlogov dokumentov pa v prvi polovici leta 2008.

Sintija Hafner, u.d.i.a., Oddelek za urbanizem Mestne občine Ljubljana

Ljubljana 2025

Predlog prostorske vizije dolgoročnega

Idejna zasnova: Real engineering d.o.o.
Sodobni potniški center Ljubljana.

Kateri so glavni vzroki za zaostajanje mesta?

1. prehod iz javne lastnine v zasebno,
2. prehod iz dovoljujočega v dogovorno upravljanje mesta,
3. prehod iz vseobsežnega v načrtovanje mesta iz posameznih pobud,
4. prehod centraliziranega v večpolno mesto.

Kako lahko spodbudimo v razvoju ustavljeno mesto?

1. z okvirnimi in dovolj ohlapnimi pravili igre javnega nadzora nad tržnimi razvojnimi procesi, veljavnimi za vse akterje v mestu,
2. z operativnimi razvojnimi instrumenti za usmerjanje pobud in sodelovanje med akterji,
3. z dogovornim načrtovanjem in povezovanjem pobud,
4. s hitrejšimi postopki sprejemanja odločitev,
5. z dejavnimi, odzivnimi, prožnim in usklajenim upravljanjem mesta.

Kateri so najbolj splošni cilji trajnostnega razvoja mesta?

1. zmanjšanje prometa: prihranek energije in zmanjšanje emisij,
2. zmanjšanje obremenitev okolja: samooskrba in presnavljanje,
3. povečanje uporabnosti prostora: mešana raba in strnjena zazidava.

Povzetke stališč planerske delavnice, ki jo je v sodelovanju z Oddelkom za urbanizem Mestne občine Ljubljana organiziral Svet za razvoj in urejanje mesta 30. in 31. marca 2007, je pripravil podžupan prof. Janez Koželj.

Kako bo Ljubljana videti leta 2025?

Kam se bo širila, kje bomo našli prostor za gradnjo mesta?

Kakšno vlogo bo imelo mesto v Evropi, državi in regiji?

Kakšne spremembe bo doživela?

Vizija poskuša dati nekaj odgovorov na vprašanja dolgoročnega razvoja mesta.

Vizija

Vizija naj spodbudi k oblikovanju samopodobe mesta, ki kaže, kaj prebivalec mesto pomeni in kakšna so dejanska pričakovanja o njegovi prihodnosti. Pozitivna podoba o mestu, ki izhaja predvsem iz njegove zgodovine, kulturnih tradicij in prostorskih posebnosti, ima zato velik vpliv na življenje v mestu in pomeni tudi močan dejavnik za njegov gospodarski in socialni razvoj. Pomaga odkrivati prednosti in nove priložnosti razvoja in je še posebej pomembna pri sprejemanju osnovnih strateških odločitev, ki mesto spreminjajo. Na pozitivni podobi se gradi tudi strategija trženja mesta.

Strategija

Povezanost med vizijo, strategijo in projekti je nujen in potreben pogoj za usmerjanje dolgoročnega razvoja mesta. V viziji je treba ugotoviti, kaj so poglobitve primerjalne prednosti Ljubljane in kaj je njena absolutna konkurenčna prednost, tisto, česar druga mesta nimajo. V odnosu do drugih mest in regij mora vizija odkriti vrednosti, po katerih lahko mesto izstopa med svojimi konkurenti. V odnosu do prebivalcev naj vizija poskuša ustvariti skupno zavest o mestu kot zgodovinskem torišču udejanjanja prihodnosti. O njej mora zato odločati najširša javnost.

Prednostni projekti

V viziji dolgoročnega prostorskega razvoja Ljubljane imata največji strateški pomen projekta poglobitve železnice skupaj z izgradnjo potniškega centra in logističnega terminala ter izgradnja štirih vodnih elektrarn Srednja Sava z obsežnimi vodnimi in parkovnimi ureditvami.

Prostorski in časovni horizonti vizije so postavljeni različno glede na predvideno izvedbo razvojnih projektov: nekatere projekte se da uresničiti takoj, medtem ko potrebujemo za izvedbo obsežnih ureditev okoljskih sistemov več časa.

S tem pozivamo vse, ki želijo prispevati k razvoju našega mesta, da se do predlagane prostorske vizije opredelijo.

Prof. Janez Koželj, u.d.i.a.
13. aprila 2007

razvoja mesta

Kaj hočemo z vizijo doseči?

Vizija dolgoročnega prostorskega razvoja mesta naj nam pokaže, kje smo in kaj hočemo doseči, strategija naj pove, kaj moramo za to narediti, urbanistični načrti, kako in kam vizijo umestiti, politika upravljanja mesta, na kakšen način jo uresničiti. Povezanost med vizijo, strategijo in projekti je torej nujen in potreben pogoj za dolgoročni razvoj mesta. Z vizijo moramo odkriti vrednosti, po katerih lahko Ljubljana izstopa med svojimi konkurenti. Z njimi naj ne tekmuje po vsej sili na temelju istih vrednot, ampak naj raje izbere lastno pot, po kateri se bodo konkurenčna mesta mogoče kdaj zgledovala. Ugotoviti je torej treba, česa druga mesta nimajo, kaj so torej primerjalne prednosti Ljubljane, kaj je njena absolutna konkurenčna prednost.

Ljubljana kot prestolnica vrtnega mesta Slovenije

Ob tem nam vizija pomaga ustvariti tudi skupno zavest o mestu kot torišču udejanjanja prihodnosti. O njej mora zato odločiti najširša javnost. Računati je treba na to, da mora vizija, ki nam kaže, kje smo, kam gremo in do kam smo prišli, trajati več mandatov. Vizija naj bo temu primerno ambiciozna, pogumna in prodorna, zajema naj celotno regijo, povzame naj tudi še neuresničene vizionarske ideje iz preteklosti. V viziji naj se Ljubljana kot prestolnica odločno poistoveti s celotno Slovenijo kot velikim vrtnim mestom: njeno pristanišče naj bo Luka Koper, njeno letališče Brnik. Vizija naj opredeli odnos med državo in mestom, ki je objektivno najpomembnejše politično, upravno, gospodarsko, finančno, kulturno in izobraževalno središče v državi.

Z opredelitvijo do internacionalizacije mesta naj se postavi Ljubljana v omrežje slovenskih in evropskih mest. Poleg tega je potrebno v viziji opredeliti velike mestne poteze in nove ureditve velikega merila ter jih predstaviti z arhitekturnimi podobami, ki lahko najbolj prepričljivo motivirajo prebivalce.

Okoljski in socialni trajnostni razvoj mesta

Vizija je zavezujoča pogodba mestne oblasti in vseh kategorij prebivalstva. Temelji na analizi stanja in razvojnih težnjah na eni strani in pomeni obliko skupnega postavljanja rešitev in aktiviranja virov za prihodnost na drugi. Časovni horizont vizije dolgoročnega razvoja mesta naj bo čim bolj daleč in prostorski čim širši. Planetaryno gledano, je treba upoštevati, da bo po letu 2020 svet postal družba po nafti, da bodo podnebne spremembe zahtevale učinkovito rabo energije in drugačne prometne sisteme, podobno kot vodi evolucija naravnih sistemov k energetski učinkovitosti. Vizija naj zato temelji na predpostavki, da se Ljubljana preobrazí v odprt ekološki sistem sonaravnega mesta, pri čemer je treba poleg okoljskega upoštevati tudi socialni vidik trajnostnega razvoja. Pri tem naj vizija odgovori na pojave izseljevanja v zaledje mesta.

Ljubljana izgublja konkurenčnost predvsem na področju prometa in komunikacij. Glavna cilja naj bosta povečati mobilnost in zaradi pričakovanih migracij ustvariti ugodne razmere za bivanje in delo v mestu. Prometno omrežje je potrebno diferencirati in ustvariti možnosti za večjo pretočnost in druge oblike trajnostne mobilnosti, pri čemer naj ima prednost železniški promet. Vizija naj ima značaj resolucije, ki zavezuje mestno upravo, da jo dolgoročno uresničuje. Postavljena mora biti tako, da bo skozi čas ostala aktualna kot instrument spremljanja in preverjanja učinkovitosti razvojne politike mesta.

Na temelju splošnih vrednot, ki naj bi jih zasledovalo mesto v svojem dolgoročnem razvoju, so se izoblikovale vodilne teme, glavne usmeritve, ki povezujejo različne vsebine. Te usmeritve lahko mesto uresniči s svojimi primerjalnimi prednostmi. Od teh so bile opredeljene tiste, ki pomenijo absolutno konkurenčno prednost mesta in oblikujejo njegovo identiteto - blagovno znamko. Nanje se vežejo različni projekti največjega pomena za razvoj mesta, ki jih lahko skozi daljše obdobje povežemo in uresničimo po premišljeno izdelani strategiji prostorskega razvoja.

Iz delavnice ob pripravi razvojne vizije Ljubljane 30. marca 2007

Prof. Janez Koželj: Kaj hočemo doseči, naj pokaže vizija, kaj moramo narediti za to, strategija, ali to dosegamo, pa upravljanje. Povezanost med vizijo, strategijo in projekti je nujen in potreben pogoj za dolgoročni razvoj mesta. Ugotoviti je treba, česa druga mesta nimajo, kaj je primerjalna prednost Ljubljane, njena absolutna konkurenčnost. Vizija mora odkriti vrednosti, po katerih lahko mesto izstopa iz povprečja svojih konkurentov. Vizija naj pomaga ustvariti skupno zavest o mestu kot torišču udejanjanja prihodnosti. O njej mora zato odločiti najširša javnost.

Doc. dr. Andreja Cirman: Računati je treba na to, da mora vizija trajati skozi več mandatov. To je vodilo, ki nam kaže, kje smo, kam gremo, do kam smo prišli. Za dvig konkurenčnosti so važni hitri in fleksibilni postopki gospodarjenja s prostorom.

Prof. mag. Peter Gabrijelčič: Vizija naj bo ambiciozna, pogumna in prodorna, zajema naj celotno regijo. Povzame naj tudi neuresničene vizionarske ideje, kakršna je novo mesto na Savi.

Dr. Alja Brglez: Ljubljana se ne zna postaviti za prestolnico, to tudi dejansko nikoli ni bila. V viziji bo treba upoštevati predvsem okoljske zahteve v prihodnosti. Ljubljana resnično ne more tekmuje z evropskimi prestolnicami, naj bo torej promocijsko sporočilo vizije: Ljubljana je idealno mesto - udobno in vsem dostopno.

Mag. Miran Gajšek: Ljubljana naj postane metropolitanska regija, vizija naj pokaže, kje in kaj bi lahko bil Metro-City.

Prof. dr. Andrej Pogačnik: V viziji je treba opredeliti velike mestne poteze in ureditve velikega merila ter jih predstaviti s podobo arhitekture.

Prof. dr. Dušan Plut: Ljubljana je na robu okoljske zmogljivosti, po trendih še do leta 2015. Vizija naj temelji na predpostavki, da se Ljubljana preobrazí v odprt ekološki sistem sonaravnega mesta.

Mojca Šašek-Divjak: Poleg okoljskega je treba upoštevati še socialni vidik trajnostnega razvoja.

Jože Dekleva: Vizija je zavezujoča pogodba mestne oblasti in prebivalstva (za vse kategorije). Temelji na analizi stanja in razvojnih težnjah, je način skupnega iskanja rešitev in aktiviranja razpoložljivih virov. Ljubljana postaja določilno in socialno vedno bolj siromašna: v mestu ostaja ostarelo

prebivalstvo, aktivno pa se izseljuje.

Mag. Vida Ogorelec Wagner: Smiselno je odmakniti časovni in razširiti prostorski horizont dolgoročne vizije. Planetaryno gledano, je treba upoštevati: da bo po letu 2020 svet postal ponafna družba, da bodo podnebne spremembe zahtevale učinkovito rabo energije in drugačne prometne sisteme, podobno kot evolucija naravnih sistemov vodi k energetski učinkovitosti. Pomembna bo tudi oskrba z vodo, tudi za namakanje.

Dr. Marko Peterlin: Ljubljana izgublja konkurenčnost na področju prometa in komunikacij. Glavni trend je povečevanje mobilnosti, zaradi pričakovanih migracij je potrebno ustvariti ugodne razmere za bivanje in delo.

Mag. Maja Simoneti: Vizija naj uveljavi predvsem trajnostno paradigmo.

Dr. Alojz Juvanc: Diferencirati je treba prometno omrežje in ustvariti pogoje za pretočnost ter druge oblike trajnostne mobilnosti; v prihodnosti bo vse večjo vrednost pridobival železniški promet.

Dr. Kaliopa Dimitrovska Andrews: Ljubljana ima po kazalcih dejavnosti vse lastnosti uspešnih mest, problematično je predvsem upravljanje mesta.

Mag. Andrej Prelovšek: Vizija naj ima značaj resolucije, ki zavezuje občinsko upravo. Postavljena mora biti tako, da ostane aktualna skozi čas kot instrument spremljanja in preverjanja razvojne politike v upravljanju mesta.

Dr. Mitja Pavliha: V viziji naj se Ljubljana identificira s celotno Slovenijo kot vrtnim mestom: njeno pristanišče je Luka Koper, njeno letališče Brnik.

Andreja Lipnik: Vizija naj opredeli odnos med državo in mestom kot najpomembnejšim gospodarskim, političnim, kulturnim in izobraževalnim središčem. Odgovori naj na trend priseljevanja v zaledje mesta.

Asist. dr. Peter Lipar: Vizija naj bo pogumno opredeljevanje do prihodnosti, vpliva naj na spremembo miselnosti.

Dr. Nataša Pichler Milanović: V viziji je potrebno najprej opredeliti, kakšen je teritorij mesta: administrativno MOL, komunalno mesto s primestnimi občinami, osrednja slovenska regija. Pozicija Ljubljane v omrežju slovenskih in evropskih mest zahteva opredelitev do internacionalizacije mesta. Opozoriti velja na negativen, sovražni odnos naroda do svoje prestolnice.

Ljubljana 2025

Predlog prostorske vizije dolgoročnega

Beseda soustvarjalcev in sogovornikov Vizije Ljubljana 2025

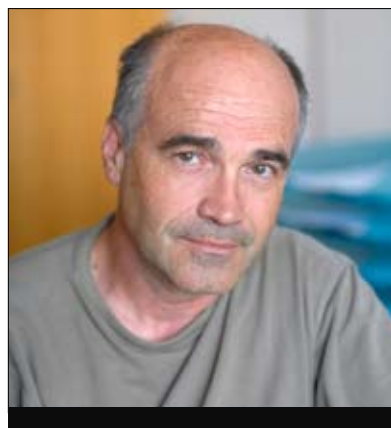
Fotografije Stane Jeršič
Doc. dr. Andreja Cirman

Zakaj vizija?

Doc. dr. Andreja Cirman,
Ekonomska fakulteta v Ljubljani

Danes na mesta gledamo kot na motor trajnostnega razvoja evropskih regij. Med mesti se, podobno kot med podjetji, odpira globalen konkurenčni boj. Kot zmagovalci iz tega boja bodo izšla tista mesta, ki bodo imela jasno postavljene cilje in učinkovite poti do njihovega uresničevanja. In ker so družbeni, ekonomski, okoljski in institucionalni razvoj med seboj čedalje močnejše prepleteni, postaja tudi upravljanje z mestom izjemno kompleksno in potrebuje ustrezna menedžerska orodja. Postavljanje vizije je bilo dolgo v domeni podjetij, danes pa se prav zaradi kompleksnosti upravljanja z mestom za postavljanje vizije odloča tudi čedalje več mest. Vizija mesta tako pomeni temeljne vrednote, ki jih mesto želi zagotoviti interesnim skupinam v mestu. Pri izdelavi vizije izhajamo iz obstoječih virov v mestu, socialno-kulturnega kapitala, ekonomskega kapitala in ekološkega kapitala, in opredelimo, kaj želi mesto, izhajajoč iz teh virov, v določenem obdobju zagotoviti svojim osnovnim interesnim skupinam: ljudem, podjetjem in okolju. Sprejeta vizija mesta je smernica in osnova za izdelavo vseh strateških dokumentov, mozaikov na poti do slike mesta čez dobri dve desetletji.

Eno izmed temeljnih vprašanj, ki se pri oblikovanju vizije postavlja, je vprašanje njene smiselnosti v današnjem turbulentnem svetu. Zakaj postavljati prihodnje usmeritve, če ne vemo, kako se bo okolje spreminjalo? Odgovor je jasen: če usmeritev ni, potem je lahko vsaka pot prava in dezorientacija popolna. Če je

Prof. dr. Bogomir Kovač

Prof. mag. Peter Gabrijelčič

Ljubljana bo vseslovenska metropola

Ljubljana je glavno mesto Republike Slovenije. Čeprav ima Slovenija pestro regionalno identiteto in bogato kulturnozgodovinsko izročilo, deluje kljub svoji geografski raznolikosti kot eno samo veliko vrtno mesto, ki je le kot celota prepoznavno na zemljevidu Evrope. Tudi Ljubljana lahko le kot vseslovenska metropola predstavlja Slovenijo in je konkurenčna drugim glavnim mestom. Z lego na križišču dveh evropskih prometnih koridorjev, z železniškim vozliščem in bližino pristanišča v Kopru ter mednarodnega letališča Brnik ima Ljubljana vse pogoje, da postane središče metropolitanskega evropskega razvojnega področja. Takrat bo lahko mesto dobilo pomembno vlogo pri funkcionalnem povezovanju držav v svojem kohezijskem območju in si bo s tem povečalo vpliv na globalni, evropski, medregionalni in nacionalni ravni. Še več, Ljubljana je mesto, ki naj tudi s svojimi finančnimi, logističnimi, kulturnimi in raziskovalnimi potenciali odločneje prispeva k razvoju makroregije, ki povezuje Srednjo Evropo z Balkanom in Alpe z Jadranom.

Ohranjanje in dograjevanje naravnih kakovosti mesta in regije

Trajnostni razvoj mora postati glavno vodilo razvoja Ljubljane. Mesto mora bolje izkoristiti bogate vodne potenciale rek Save, Ljubljanice in njenih pritokov, obsežna zaledja gozdov, mokrišč in drugih območij ohranjene narave, ki so ponori toplogrednih plinov in dragoceno ekološko izravnalno območje. Z nadrobnim poznavanjem nosilne zmogljivosti svojega prostora na eni strani in zavestno uporabo visoke tehnologije na drugi bo mesto bolje uporabljalo kakovostne lokacije in zmanjševalo porabo energije. S posebnim skladom bo spodbujalo uporabo sončne energije, pridobivanje energije s termično predelavo odpadkov, toplotnimi črpalkami in drugimi okolju prijaznimi oblikami proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Vse prihodnje ureditve prostora bodo naravnane na ohranjanje in dograjevanje naravnih kakovosti mesta in regije. Posebna pozornost pri skrbi za zdravo bivalno okolje bo namenjena dobri prevetrenosti mesta, zagotavljanju neoporečne pitne vode z Ljubljanskega polja in dostopu do naravne krajine v krajskih parkih v zaledju, predvsem Ljubljanskega barja. Pomembna naloga bo tudi zagotoviti prečiščevanje vseh odpadnih voda v čistilnih napravah.

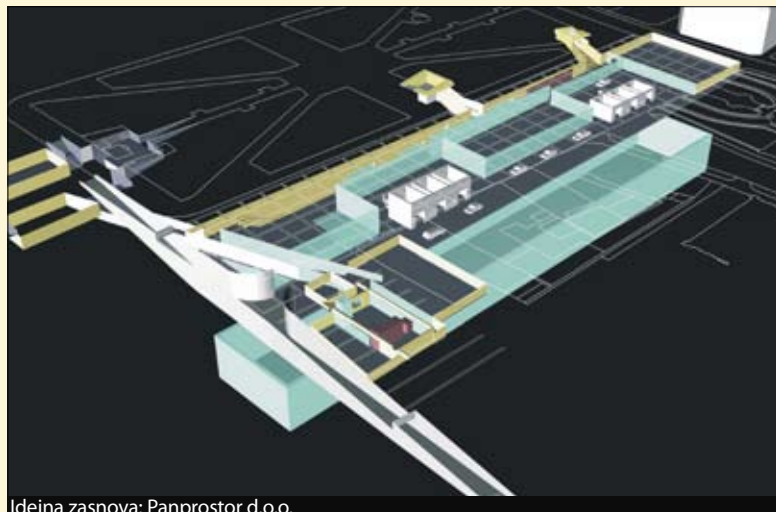
Mesto kot prostor po meri ljudi

Ljubljana se bo razvijala kot idealno mesto, ki ni le narisano na papirju, ampak je prostor uresničenih idealov sodobnega mestnega življenja in bivanja. Ljubljana je mesto z dolgo zgodovino, je zgrajeno po meri človeka in kratkih razdalj. To je strpno in mozaično mesto, ki preprečuje večje razslojevanje, odtujenost in družbena nasprotja. V gospodarskem smislu si prizadeva po načelih vzajemnosti med javnim in zasebnim usklajevati poslovne pobude in interese trga z družbenimi koristmi. Mesto je strnjeno, vendar prepleteno z naravo, tako da so dejansko vsi poseljeni predeli v neposrednem stiku z zelenjem in vodo. Ustvarjalna kultura, inovativna znanost, kvalitetna univerza, vrhunsko zdravstvo in odprtost k mednarodnemu sodelovanju soustvarjajo značaj evropskega glavnega mesta, ki je konkurenčno po kakovosti okolja, razvojnih priložnostih, varnosti, prijaznosti in gostoljubnosti. Ljubljana ima torej vse, kar nudijo veliki in še več.

Da bi dosegla zastavljene cilje, bo Ljubljana sočasno in pospešeno delovala v več smereh. Vsem so lastne skrb za okolje, preobrazba prometa, izboljšanje kakovosti stanovanjskega okolja, krepitev identitete in ohranjanje kulturne dediščine, približevanje storitev ljudem in prijazna mestna uprava.

Ljubljana se bo tako razvijala v idealno mesto, ki je zgodovinsko mesto ustvarjalnih ljudi po meri človeka, sonaravno mesto, ki je mesto v naravi med dvema rekama visokih okoljskih standardov, in v vseslovensko metropolo, svetovljansko mesto v težišču nacionalnega prostora na stičišču evropskih makroregij.

razvoja mesta

Idejna zasnova: Panprostor d.o.o.

Garaža pod Kongresnim trgom.

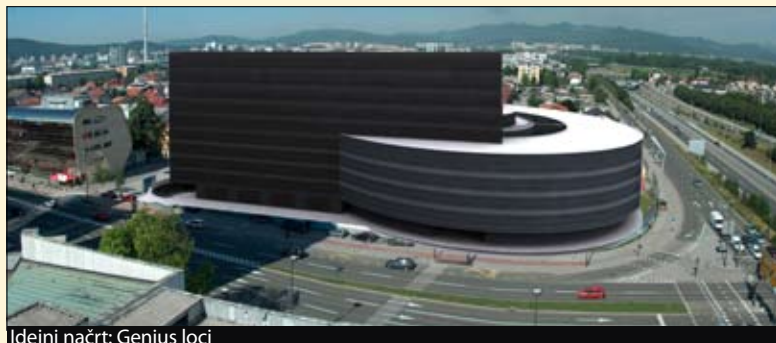
Zazidalna študija: Uroš Pust

Stanovanjsko-poslovno naselje Ilovica.

Idejni načrt: Marko Venturi in Lučka Ažman Momirski ter soavtorji Peter Sovinc, Peter Rijavec, Miha Volgemut, Emmanuel Dall'Oco

Stanovanjsko naselje Stanežiče.

Idejni načrt: Genius loci

Stanovanjsko-poslovna stavba Rotonda.

usmeritev postavljena in se okolje spremeni, se usmeritve popravi in poti postavi ponovno, vendar pa imamo opredeljene točke v času, h katerim lahko usmerjeno težimo in s tem lažje obvladujemo izjemno dinamično okolje.

Vizija običajno prebivalcem mesta zveni všečno, saj opredeli boljši jutri. Vedno pa jo spremlja strah, kako zagotoviti, da se bo tudi uresničevala. Še posebej, ker gre za dokument z izjemno dolgim horizontom. Kako preprečiti, da ne bo le eden izmed množice dokumentov v omari mestne uprave? Odgovor je jasen. Med osnovnimi interesnimi skupinami (ljudje, podjetja in okolje) imamo samo ljudje volilno pravico. Zato smo le meščani tisti, ki lahko vizijo mesta ponesejo v času naprej, presežemo mandate in koalicije. Če jo vzamemo za svojo vizijo, se z njo poistovetimo in aktivno zahtevamo njeno uresničitev, je to najboljša zagotovilo, da bomo imeli usmerjen razvoj k boljšemu jutri in ne le kup črk na papirju.

Foto: Gorazd Suhadolnik

Prof. dr. Ana Kučan

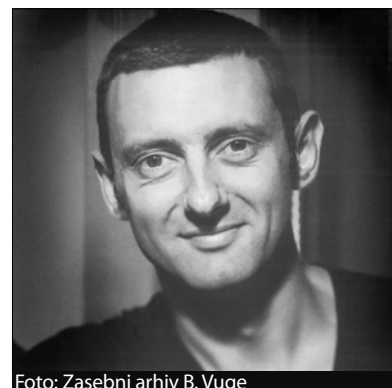

Foto: Zasebni arhiv B. Vuge

Boštjan Vuga

Za začetek potrebujemo sanje, konstruktivno imaginacijo prihodnosti

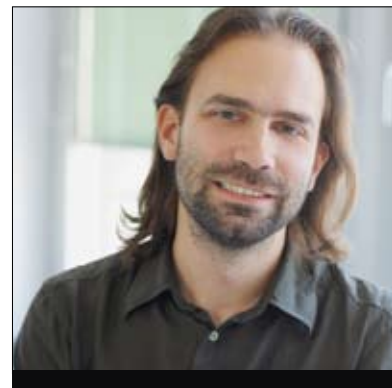
Prof. dr. Bogomir Kovač,
Ekonomski fakulteta v Ljubljani

Ustvarjanje vizije mesta Ljubljane do daljnjega leta 2025 je izhodiščni postopek, s katerim ustvarjamo želeno podobo mesta in načina življenja v slovenski prestolnici. Vizija ni zgolj sistematična in skrbno izbrana izjava, ki bi naj v največji možni meri pokrila naše sedanje želje, predstave in interese glede prihodnjega razvoja mesta, kar pogosto razlagajo teoretični strateškega načrtovanja. Vizija pomeni veliko več. Vsebuje vrednote nekakšne idealne Ljubljane prihodnosti (nekakšne brezpogojne odličnosti), poudarja enkratnost mesta (njegove

Foto: Zasebni arhiv, dr. A. Brglez

Dr. Alja Brglez

Dr. Marko Peterlin

Ljubljana 2025

Predlog prostorske vizije dolgoročnega

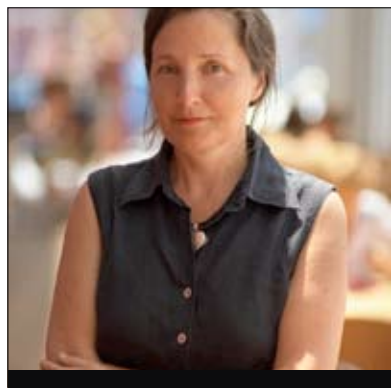

Mag. Maja Simoneti

edinstvene posebnosti), vztraja pri predstavah odločujočih sprememb v prihodnosti (odločujoči veliki projekti) in končno vsebuje zeleno podobo mesta glede na interese ljudi, koristnikov in deležnikov mesta (življenjske sloge, načine življenja, mreže komunikacij). Vizije ne spreminjamo čez noč, je stalnica, ki združuje poslanstvo ciljev, strategije uresničevanja in organizacijsko kulturo sprememb. Vizija Ljubljana 2025 želi opredeliti njen identitetni kapital, določiti temeljne konkurenčne prednosti mesta in hkrati spodbuditi spremembe. Vizija je predpogoj strateškega načrtovanja in hkrati kriterij vrednotenja najrazličnejših strategij, ki obsegajo prostorske, demografske in okoljske dimenzije, pa ekonomske, socialne in kulturne procese.

Vizija Ljubljane naj bi vsem akterjem in deležnikom mesta ponudila upravljalvske, menedžerske in organizacijske vzvode za delovanje. Zato je njena temeljna naloga, da usmerja spremembe in spodbuja njihove akterje. Pri tem je najpomembnejše, da vizija Ljubljane nastaja na temelju participativne demokracije in razvojnega konsenza čim večjega števila ljudi, ne zgolj strokovnjakov, temveč vseh, ki jih zadeva in imajo interes za sodelovanje (deležniki). Različne skupine ljudi imajo v Ljubljani različne interese, vrednote in cilje, toda prav njihovo povezovanje in soočanje, iskanje dialoga in razvojnih koalicij je tipična lastnost in celo namen oblikovanja vizije mesta. Prihodnost namreč veliko lažje združuje kot sedanjost ali preteklost, veliko bolj podpira sodelovanje med ljudmi in zato ljudje z vizijo hitreje dosežejo pripravljenost za akcije in spremembe.

Kakšna so torej temeljna sporočila? Vizija Ljubljane počiva na petih temeljnih usmeritvah: (1) delujmo skupaj, (2) obrnimo mesto k ljudem, (3) odprimo in uravnotežimo prostor, (4) poskrbimo za poslovne prilležitosti in delo, (5) oblikujmo razvojne projekte prihodnosti. Vizija Ljubljane temelji na načelih trajnostnega razvoja. Ljubljana je najprej zelena, odprta v zaledje mokrišč, gozdnih preduhov in rek. Želi uveljaviti zdravo okolje,

Foto: Zasebni arhiv dr. M. Pavliha
Dr. Miha Pavliha

Mag. Vida Ogorelec Wagner

Dr. Dušan Plut

Idejna zasnova: Studio Ravnikar-Potokar

Umetniške akademije na Roški.

Ljubljana bo idealno mesto

Prihodnja Ljubljana bo ostala privlačno mesto v zelenju, katerega velikost in merilo bosta prijetna za bivanje. Mesto ima bogato zgodovino in posebno lego v prostoru, ki sooblikujeta močan krajevni duh in skupinski spomin. Zgodovinsko mesto bomo zato varovali in ga s prenavljanjem preurejali za nove potrebe, medtem ko bomo v sodobnem mestu spodbujali spremembe in podpirali novosti. Obe obliki mesta si med seboj ne bosta konkurirali, ampak se bosta dopolnjevali.

Pomlajeno mestno središče s promenado in umetniško četrtjo

Predeli in četrti bodo zadržali svoj značaj in prepoznavnost. Mesto bo obvladljivo in udobno, pripadalo bo predvsem svojim prebivalcem, da ga uživajo. Mesto bo ostalo zavezano arhitekturni in urbanistični tradiciji in bo k Plečnikovi, Fabianijski, Šubičevi in Ravnikarjevi Ljubljani odpiralo svoj, po tradiciji večkulturni prostor za nove stvaritve domačih in tujih arhitektov. Urejena podoba javnega prostora in lepota arhitekture bosta spet postali pomembni javni vrednoti. Staro mestno jedro se bo postopoma v celoti prenovilo, v ožje mestno središče se bodo doselili mladi in aktivni prebivalci, ki bodo zaustavili staranje in praznjenje predela. Tukaj se bo ob novem inovacijskem centru sodobnih umetnosti razvila živahna umetniška četrt, ki bo povezovala sklop umetniških akademij z muzejskim centrom in centrom alternativne kulture. S prenovno osrednjega mestnega parka bo oživiljena nekdanja promenada med Tivolijem in mestnim jedrom, ki je bila v preteklosti pomembno središče družabnega življenja meščank in meščanov. Z vzdavami stanovanj v večnamenskih stavbah se bo v mestnem središču ohranila urbanost, zvišal pa se bo delež prebivalstva višje socialne ravni.

Vpadnice kot avenije, nova ulična oprema, prenovljeni mestni parki, obvodno mesto, poti v zeleno zaledje

V avenije preoblikovane mestne vpadnice bodo dobile lepo in celostno oblikovano ulično opremo. Prenovljeni bodo mestni parki in javno

razvoja mesta

zelenje po sodobnih načelih krajinskega oblikovanja. Prenovljene zelene in športne površine v mestnem središču bomo z novimi zelenimi potezami povezali v sklenjen zeleni sistem. Celovito preurejeno nabrežje Ljubljanice bo z novimi mostovi, brvmi in splavi razširilo glavni javni prostor mesta in ga približalo vodnemu elementu. Obstoječe rekreacijske poti se bodo razširile z dodatno ponudbo in se podaljšale do turističnih in kolesarskih poti v zaledju mesta in na podeželju.

Akademski značaj prestolnice

Prostorski razvoj Univerze in Politehnike bo sledil modelu univerze v mestu. Srečevanje in komuniciranje studentov in profesorjev različnih usmeritev na vseh koncih mesta bo prispevalo tako h kakovostnejšemu študiju kot živahnemu akademskemu značaju prestolnice.

Prostočasovni centri, zabavišni park

V novih mladinskih in prostočasovnih centrih bo vedno več prireditev za sproščanje in zabavo mladih, v ta namen bo zgrajen primeren zabavišni park. Projekt socialne kohezije, ki bo spodbujal različne oblike samoorganizacije civilne družbe pri samourejanju javnih zadev, bo oživil delovanje prevelikih četrtnih skupnosti in jih postopoma nadomestil. K reševanju problemov upravljanja mesta bo uprava načrtno vključevala tudi številne nevladne organizacije.

Nov Klinični center, varovana stanovanja in dnevni centri

Mesto bo ponujalo vrhunske zdravstvene storitve za vso državo in sosednje regije z izgradnjo novega Kliničnega centra. Zgrajeno bo široko razporedeno omrežje varovanih stanovanj in dnevnih centrov, ki bodo nudili pestro ponudbo preživljanja pričakovane visoke starosti prebivalcev.

Mesto bo postalo odprt in prožen sistem, ki bo porajal pestrost grajenih oblik, ambientov, dejavnosti in načinov rabe. Bolj bodo prišle do izraza želje prebivalcev po izkazovanju razlik in udejanjanju individualnosti, ki se bo povezovala s težnjo po večji lokalni avtonomiji pri upravljanju

kjer bodo ljudje radi živeli in kjer je način življenja po meri modernega evropskega človeka. Drug vidik zadeva ekonomski razvoj in potencial učečega se mesta, ki razvija svoje sposobnosti kot logistično, podjetniško, upravno in intelektualno središče. Konkurenčna prednost Ljubljane je njena lega in sposobnost ustvarjanja postindustrijske družbe s pomočjo lokalne koncentracije najpomembnejših globalnih mrež (glokalizacijski učinek Ljubljane). Tretja dimenzija zadeva kulturno poslanstvo. Pred leti sva s pokojnim Primožem Lorenzom nakazala poti razvoja, kjer kultura postane gonilno kolo razvojnih sprememb. Imago Sloveniae je dejansko širša podoba Ljubljane. Ne gre zgolj za arhitekturno tradicijo Plečnika, Fabianija, Vurnika ali Ravnikarja, temveč za multikulturni svet, ki spodbuja podjetništvo, turizem in krepi gospodarski razvoj mesta s pomočjo njegove kulturne identitete.

Za začetek potrebujemo sanje, konstruktivno imaginacijo prihodnosti in prepričanje, da smo sposobni izpeljati zelene spremembe. Ljubljana potrebuje uravnotežen, trajnostni razvoj in jasne, dovolj hitre in odločne politične korake, ki že na samem začetku vključujejo široko sodelovanje civilne družbe. Potrebujemo Ljubljano s človeškim obrazom, mesto, kjer bodo ljudje radi živeli in bodo ponosni nanj.

Ljubljana ljubljena

Prof. mag. Peter Gabrijelčič, dekan Fakultete za arhitekturo v Ljubljani

Pogosto sprašujem kolege iz tujine: »Ali imate radi svoje mesto?« Odgovori so zelo različni. Razpeti med ljubeznijo in sovraštvom. A zamislite si, kakšna groza mora biti živeti v mestu, ki ga sovražiš! In Ljubljančani? Ali ljubimo Ljubljano? Mislim da. Mestno središče Ljubljane še vedno pripada meščanom in ni le turistična kulisa. Radi imamo predvsem njen starejši del in manj novejšo pridobitve, ki se vse bolj spreminjajo v kaotična

predmestja in brezdušne soseske. Zato, ker v Ljubljani že desetletja ni bilo čvrste urbanistične volje, ki se v pomembnejših evropskih mestih povezuje z voljo oziroma vizijo župana. Ljubljana ponovno potrebuje mestno urbanistično službo, ki bo delovala v javnem interesu, imela zgodovinski spomin in vizionarsko svobodo. Ljubljana potrebuje mednarodne urbanistične natečaje in delavnice, da bi postopoma izoblikovali predstavo o njeni prihodnji podobi. In Ljubljana si kot nova evropska prestolnica to zasluži in to potrebuje! Ljubljano vidim kot skrajno urejeno srednjeevropsko mesto s kultiviranim mestnim središčem in kvalitetnim mestnim obrobjem. Kot središče pomembne metropolitanske regije. Vidim potrebo po kultiviranju javnega prostora, ki ga sestavljajo mestne vpadnice kot mestni bulvarji, mestni parki in trgi, manjše piacete, medsebojno povezane s sistemom prijetnih in urejenih ulic. Zavedati se moramo, da je urejenost javnih površin mest, trgov, bulvarjev, parkov, igrišč, pomemben pokazatelj moči mestne uprave, hkrati pa je urejeno, dobro organizirano mesto privlačno tudi za tuje vlagatelje. Na ogrodje javnih prostorov se bodo spontano vezala območja mestotvornih dejavnosti, kjer bodo trajnostne rešitve v prednosti pred kratkoročnimi in špekulativnimi naložbami. Z izgradnjo parkirnih hiš ob notranjem cestnem obroču se bo omejil motorni promet v ožjem mestnem središču. Ob notranjem ringu je tudi prostor za višje stavbe, ki so nujne za zagotavljanje potrebne koncentracije in vitalnosti mestnega središča. Hkrati bo potrebno ohranjati stik mesta z naravnim zaledjem, rekultivirati stihijsko pozidana območja na meji mesta, ki predstavljajo danes nepremostljivo oviro za izvedbo peš in kolesarskih poti do naravnega mestnega zaledja. Bolj bo potrebno izkoristiti obe reki – Ljubljanico in Savo. Sava je kot velika reka lahko pomemben element metropolitanskega mesta s privlačno obrežno pozidavo. Ob koncu bi rad še enkrat poudaril, da se mesto izgrajuje s vsakim novim korakom in da je zato potrebno vedeti, v katero smer želimo hoditi.

Ljubljana 2025

Predlog prostorske vizije dolgoročnega

In prav zato je pomembno imeti prostorsko vizijo. In potrebno je imeti stroko, ki to vizijo oblikuje in uresničuje!

Mestotvorne privlačnosti Ljubljane

Prof. dr. Ana Kučan,
Biotehniška fakulteta v Ljubljani

Ljubljana ima vse pogoje, da postane živahno mesto, demokratično, prijazno do vseh svojih prebivalcev. Mesto z lahko dostopno mrežo urbanih prostorov, ulic, trgov in parkov, prostorov družabnosti. Zato mora razviti strategijo za urejanje, načrtovanje in upravljanje javnih prostorov, saj so ti pomembna komponenta kakovostnega življenja v mestu. Investitorjem mora ponujati možnost gradnje, a od njih obenem zahtevati, da ponudijo mestotvorni program. Tak, ki bi spodbujal meščane, da se na trgih, na ulici in v parkih zadržujejo dlje in z večjim veseljem.

Ljubljana ima sijajno lego, krajinsko zaledje prek Golovca in Rožnika sega v samo središče mesta. To je njena velika prednost. Nova Ljubljana zato vzpostavi sistem urejenih trgov in parkov po vsem mestu, ne samo v središču, in ga vpne v krajinski okvir. Opredeli odnos do Save in Barje kot dveh ključnih rekreacijskih območij na robu. Ljubljano kot osrednjo krajinsko prvino, ki daje značaj našemu mestu, skupaj s pritoki osmisli kot dominantni mestni prostor. Hkrati je to že naravna povezava med Barjem na eni in območjem ob Savi na drugi strani. Z urejeno mrežo kolesarskih poti tako Barje kot območje ob Savi postaneta del Ljubljane. Ob Savi in na drugi strani, proti Zalogu in Sostremu, kamor se mesto najbolj širi, se ob Ljubljani ponujajo velike odprte površine. Z mestnim načrtom jih je treba takoj rezervirati za rekreacijske in parkovne prostore bodočega mesta.

To ilustrirajo študentske zasnove širitve mesta proti vzhodu, nastale v seminarjih študija krajinske arhitekture, ki sva jih vodila skupaj s

profesorjem Bracom Mušičem. Cilj je bil ustvariti mestnost – zaustaviti kratkoročne in malenkostne interese, ki preprečujejo organiziran razvoj prostora, in spremeniti kulturno krajino v mestno. Tako se na tem zanimivem in krajinsko bogatem območju vzpostavi novo rekreacijsko območje mesta, enakovredno območju Tivoli – Rožnik – Šišenski hrib. Načrtovani grajeni posegi, ki bi sledili širšim ciljem javnega interesa, bi lahko iz prostora izluščili kvalitete in razvili potencialne. Območje Ljubljance se lahko smiselno naveže na severna pobočja Golovca in na drugi strani proti Savi. Študentska dela so pokazala, da je krajino moč obravnavati ne kot tisto, kar ostane za urbanizacijo, temveč je krajina lahko njen dejavnik, saj lahko, tako kot vrsta drugih dejavnikov, usmerja ali privlači poselitev in tako postane tudi njen neeločljiv strukturni del. Nova Ljubljana lahko to udejanji.

Kje naj se vidi Ljubljana v bližnji prihodnosti?

Boštjan Vuga, u.d.i.a.,
Sadar-Vuga arhitekti

Današnji čas je vsaj za večino srednjevelikih evropskih mest razvojno ambivalenten: Ali naj se njihov razvoj odraža v prenovi obstoječega urbanega tkiva in zgodovinski refleksiji ali pa v in stalni reinveciji in spreminjanju mestne podobe. Naj srednjevelika evropska mesta postajajo znotraj globalne metropolitanske mreže le muzejski tematski parki, ki jih živi množica turistov iz bližnjega in daljnega Vzhoda, ali pa lokacije novih urbanih doživetij, svežine, ki stimulira razum in čustva. Ljubljana je srednje veliko evropsko mesto s sedimenti in plastmi, ki bogatijo fizično in sociološko substanco. Ljubljana je hkrati glavno mesto mlade države. Kot tako ima izredno priložnost, da se vzpostavi kot model, kjer »malo« in »lahko« pomeni tako prednost, da razvoj Ljubljane v bližnji prihodnosti postane generativni model

Idejni načrt: Ljubljanski urbanistični zavod d.d.

Ureditev Krajinskega parka Barje.

bivalnega okolja. Kvaliteto vsakdanjega življenja bo v novih stanovanjskih naseljih nudila tudi bližina oskrbnih dejavnosti in delovnih mest, kot jih bosta zagotavljalta razpršena razporeditev dejavnosti in mešana raba ob primerni strnjivosti zazidave.

Naselja z inovativno arhitekturo

V manjših naseljih inovativne arhitekture bodo stanovali tudi priseljenci iz tujine, ki bodo izboljšali podobo odprtega, večkulturnega mesta. Poleg drugih bo ob novi Litijski cesti na Hrušici in v Sostrem po načelih trajnostne gradnje zgrajeno vrtno mesto z nizko, gosto zazidavo v grozdih, prilagojeno različnim slogom življenja stanovalcev. Mesto bo gradilo tudi manjše skupine alternativnih oblik stanovanjskih stavb za socialno najbolj ogrožene prebivalce.

razvoja mesta

Ljubljana bo sonaravno mesto

Trajnostni razvoj vključuje predpostavko o neposrednem dostopu do odprtega prostora in povezanosti krajinskega sistema. Ljubljana leži na stiku dveh različnih ekosistemov, Ljubljanskega polja in Ljubljanskega barja, ki ima omejene samočistilne sposobnosti. Na zavarovanih vodonosnih območjih bo v zalogi dovolj kvalitetne podzemne vode. Mesto bo v obdobju po nafti in podnebnih sprememb zaradi globalnega segrevanja uporabljalo izključno alternativne in obnovljive vire energije, še posebej z uporabo tehnologije vodika. Razvoj mesta bo upošteval omejitve, ki izhajajo iz še razpoložljive okoljske zmogljivosti prostora. Vsak delni poseg v prostor se bo preverjal glede na postavljene cilje dolgoročnega razvoja in naravne omejitve.

Oživiljena degradirana območja in okoljska vzdržnost

Mesto bo zadržalo zvezdasto obliko poselitve z vmesnimi zelenimi klini in prezračevalnimi preduhi. Nova strnjena zazidava bo zapolnjevala prostor znotraj obroča mestne avtoceste, razpršeno pozidavo na podeželju bo zaokrožala gručasta zazidava. Z novo zazidavo bodo najprej reaktivirana vsa degradirana območja opuščene industrije. Energetsko učinkovita

razvoja velikega števila ne-samo-srednjevelikih evropskih mest. Ljubljana lahko postane mesto novega kreativnega razreda, ki v sobivanju politike, kulture, komercialnih dejavnosti in zabave ustvarja novo urbano izkušnjo. Ji dodaja novo vrednost.

Verjamem, da Ljubljana lahko postane »*smart capital*«, pametno glavno mesto, ki ga gradijo tako veliki kot majhni projekti, sveži, drugačni, novi. Vsak posamezen projekt ima potencial, da obogati to mesto z novo plastjo, plastjo 21. stoletja. Pa naj bo to nogometni stadion ali športna dvorana ali pa nad tيره postavljena nova železniška dvorana, naj bodo novi centri četrti, ki bodo gradili na njihovi razpoznavnosti in ustvarjali občutek skupnosti ljudi, ki tam živijo. Ljubljana kot grozd urbanih vasi. Naj bo to užitek bivanja v novih stanovanjskih stolpih nad podiji vrtnih otokov na območju Tobačne tovarne ali pa na obrobju, kjer stolpi določajo zunanjo mejo mesta. Naj bodo to novi bazenski kompleksi na Iliriji ali pa na vrhu novih poslovnih stolpov, kjer se dame zaradi globalnega segrevanja že zgodaj marca sončijo na prostranih sončnih terasah. Ali pa število in raznolikost lokalov, kjer je moč dobiti hrano in pijačo po polnoči in se potem z javnim prevozom odpeljati domov. Ljubljana se lahko uvrsti med najbolj »bivalna« mesta Evrope, primerljiva z Zürichom, Münchnom, Dunajem, Kopenhagom, Helsinki in Barcelono. Še več: s pristaniščem v Kopru in s povečevanjem števila in frekvenc mednarodnih letov na letališču Jožeta Pučnika Ljubljana postane del evropske komunikacijske mreže.

In tako kot vse močne tržne znamke tudi mesto potrebuje svojega kreativnega direktorja z močno vizijo in sposobnostjo njene izpeljave.

To je formula nova Ljubljana.

Ljubljana 2025 – prestolnica in idealno mesto

Dr. Alja Brglez,
Inštitut za civilizacijo in kulturo

Ljubljana nikoli, tudi leta 2025, ne bo bolj prestolnica, kot je to danes – navsezadnje tudi v zgodovini ni bila in zadnjih petnajst let je hkrati prvih petnajst let, ko ima naše mesto to vlogo. Obenem je to čas zamujenih priložnosti, ko se Ljubljana kljub temu, da je de iure postala glavno mesto države, de facto in in forma ni oblikovala v prestolnico. Upati moramo, da lahko zamudo za silo ujame v prihodnjem paru let, vnaprej pa se bo Ljubljana kot prestolnica lahko le še utemeljevala, ne pa več nastajala.

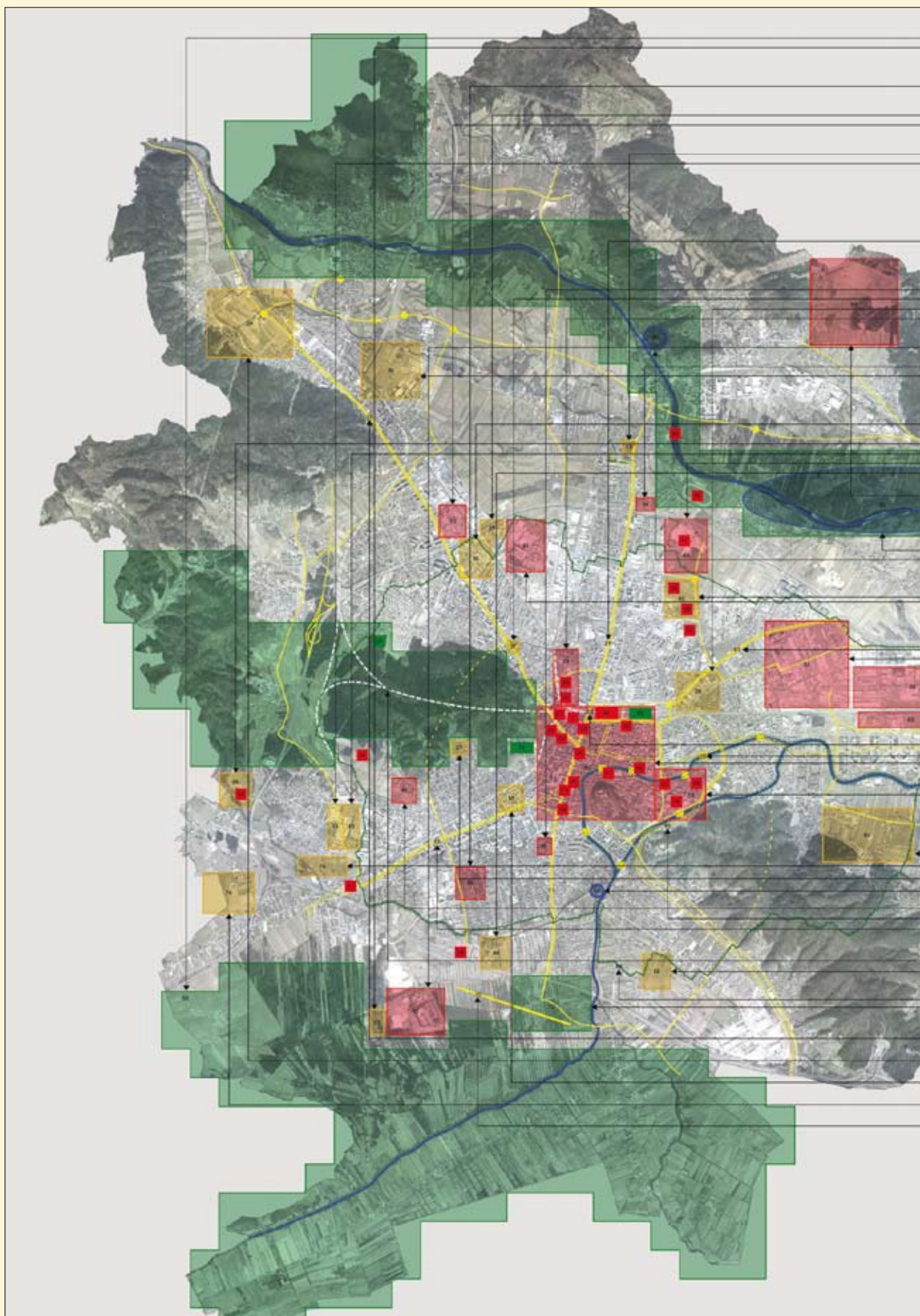
Prestolnica pomeni, da ima mesto nekaj osrednjih vozlišč in srečevališč, ki so v službi celotne države in vseh ljudi, ki državo uporabljajo: prestolnica ima ne le parlament, ministrstva in vlado, ampak je predvsem dom nacionalnih muzejev, knjižnice, opere in gledališč, univerze. Največja dvorana za festivale je lahko tudi v Sanremu, Bloudkove velikanke in brzic za divje vode ni treba postavljati v prestolnice, običajno pa je, da se v metropolah razpletejo največji prometni vozli, da so tam najboljši hoteli in restavracije, diplomatske, umetniške in druge četrti, ki jih definirajo njihova raba, namen, stanovalci. Prestolnice imajo športne, kulturne in druge družabne komplekse za celotno državo. Prestolnice imajo prvake. Predvsem pa ni prestolnice brez osrednjega trga.

Zato ni časa do leta 2025, marveč mora Ljubljana takoj dobiti/urediti/vzpostaviti/imeti za prste ene roke običajnosti: 1) Kongresni trg – kot glavni mestni trg za osrednje potrebe prestolnice, 2) manjše integrirane komplekse stanovanjske in poslovne gradnje v središču – s pripadajočimi garažami, dvigali in podobnimi samoumevnimi napravami; 3) učinkovite urbane povezave – osmišljene in delujoče podhode/pasaže, ki bodo družile in ne ločevale, 4) osrednji potniški

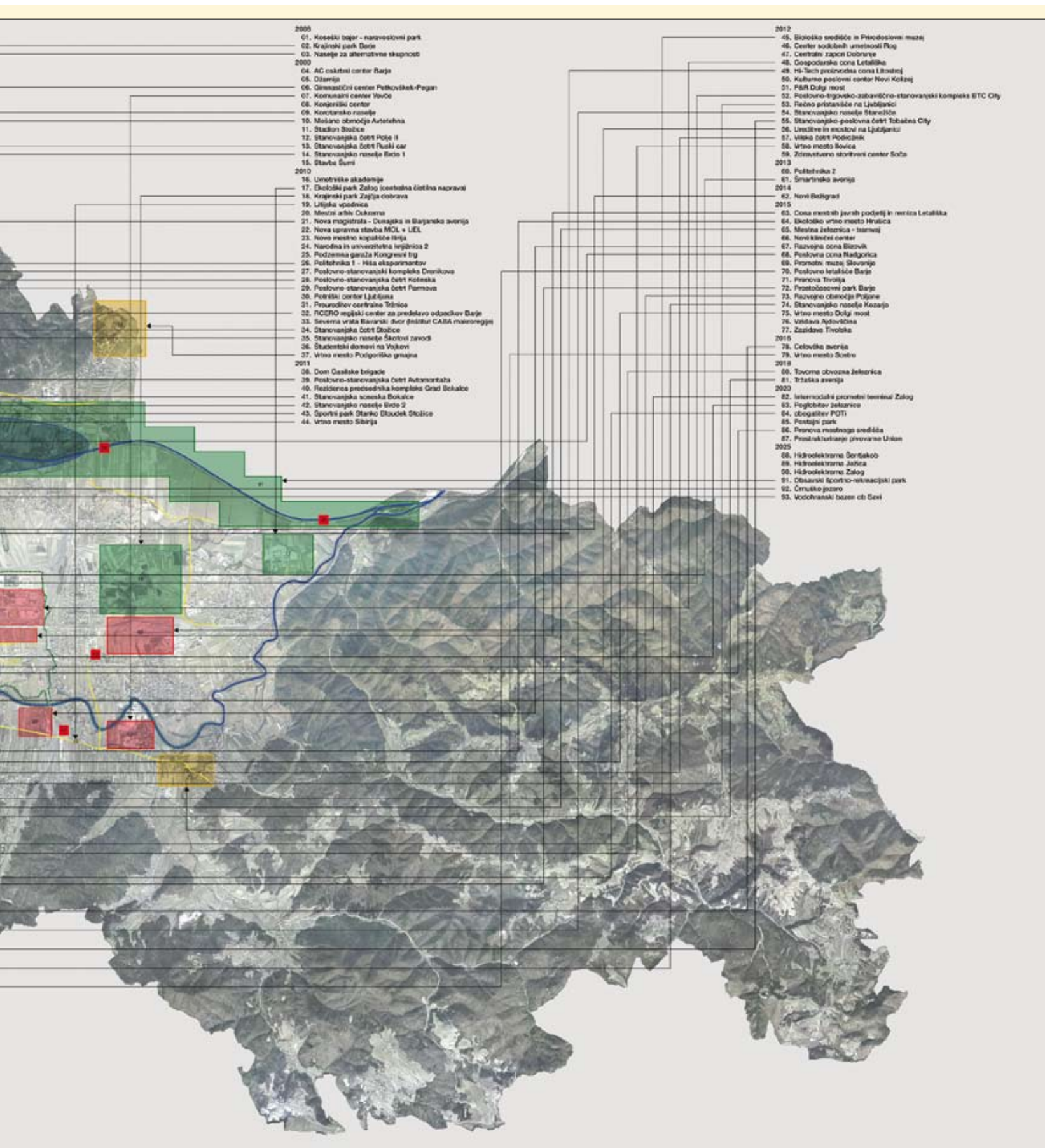
Ljubljana 2025

Predlog prostorske vizije dolgoročnega

Fotografska karta z označenimi razvojnimi projekti, ki jih predvideva Predlog vizije dolgoročnega razvoja mesta - Ljubljana 2025. Karta opredeljuje razvojne projekte po izvedljivosti in prednostnih nalogah.

razvoja mesta

Ljubljana 2025

Predlog prostorske vizije dolgoročnega

vozel – ki se v vseh zapletih s projektom PCL že kaže kot velika zamujena priložnost za odlično urbano arhitekturo in učinkovit projekt javno-zasebnega partnerstva in 5) stadion in pripadajoče športne in rekreacijske objekte – za prvake vseh vrst.

Šele nato se bo lahko Ljubljana do leta 2025 kot prestolnica potrjevala, kot mesto pa bi se tedaj lahko pričela oblikovati v tako imenovano idealno mesto. Idealno v vseh pogledih – navsezadnje so sanje vsakega človeka, da bi živel v idealnem okolju –, a Ljubljana ima zaradi svoje velikosti možnost, da se vzpostavi kot moderno idealno mesto tudi, ko gre za nadaljevanje ideje renesančnih graditeljev mesta (Leonardo, Piero della Francesca, Sansovino in drugi), ki so kot vzorce idealnih naselij zgradili mesta, kot so Palmanova, Carcassone ali Aigues Mortes, tako da so jih napravili idealne, ko gre za enak dostop vseh prebivalcev do vseh dobrin, za enake razdalje vseh od vsega, za enaka in enako demokratična razmerja med ljudmi, funkcijami, institucijami ... Časi dodajajo potrebe po enaki skrbi in urejenosti okolja za vse, Ljubljana pa je ravno prav majhna, da lahko sledi idealom, in ravno prav velika, da jih lahko doseže tudi še za večji prostor: ne le zase, marveč za vse, ki jim je prestolnica. Idealno mesto je torej realna možnost. Kot geslo za promoviranje ideje pa je idealno mesto tudi idealna rešitev.

Dolgoročni pogled

Dr. Marko Peterlin,
Inštitut za politike prostora

Vizija je dobra stvar za Ljubljano v prvi vrsti zato, ker odpira dolgoročni pogled. Razmišljanje o daljših časovnih obdobjih ni nekaj samoumevnega, saj npr. politična in gospodarska dinamika pogosto narekujeta bolj kratkoročno razmišljanje v štiriletnih, enoletnih ali celo četrtletnih ciklih. Po drugi strani pa je za prostorsko razmišljanje dolgoročni pogled neizogiben, saj se kljub pospešeni družbeni

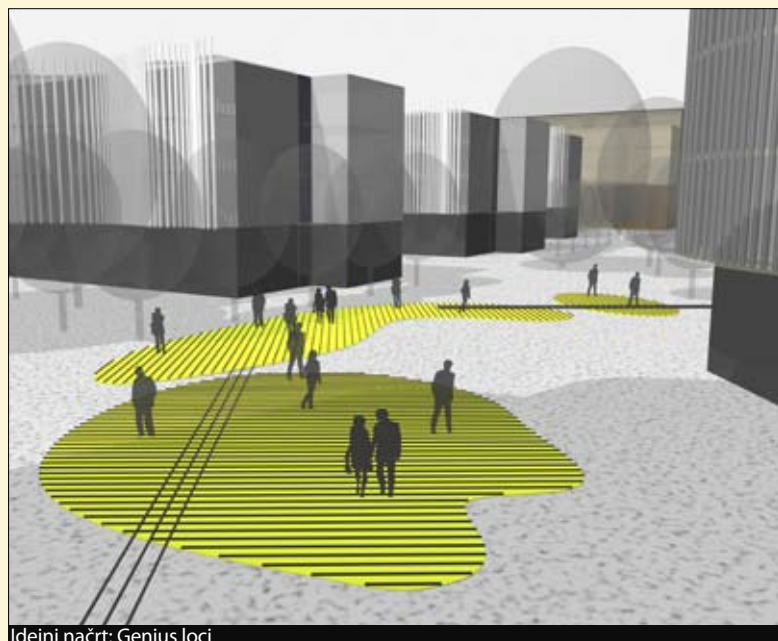
in gospodarski dinamiki stanje in tudi mnogi odnosi v prostoru spreminjajo izjemno počasi. Mesta ostajajo na istem mestu tisočletja dolgo, pa tudi infrastrukturna omrežja pogosto preživijo dlje kot države, ki so jih zgradile. Dolgoročni pogled zahteva razmislek o notranjih potencialih mesta, ki jih je mogoče bolje izkoristiti, pa tudi o zunanjih okoliščinah, ki se utegnejo v daljšem časovnem obdobju bistveno spremeniti. Med slednjimi po današnjih predvidevanjih izstopajo demografske ter podnebne spremembe, vprašanje energije ter spremembe v mobilnosti ljudi in blaga. Dolgoročne razvojne odločitve je potrebno ovrednotiti na podlagi ocene, kako dobro bi se obnesle v različnih možnih prihodnostih. Če so učinkovite le v enem od možnih scenarijev, v dveh ali treh drugih pa ne, je bolje razmisliti o drugih možnostih. Ena ključnih okoliščin je danes dejstvo, da območje Mestne občine Ljubljana obsega le osrednji del celotnega urbanega območja Ljubljane. To je opredeljeno z dnevnimi delovnimi migracijami in že znatno presega pol milijona prebivalcev. Razvoj osrednjega mesta je postal v tolikšni meri soodvisen od njegove širše okolice, da ga je težko obravnavati ločeno. Z različnih vidikov zato postaja vse bolj očitno, da bo ključna razvojna naloga Ljubljane v naslednjem desetletju ali dveh vzpostavitev učinkovitega sistema javnega potniškega prometa v okviru mestne regije, njegova navezava na mednarodne potniške povezave ter prilagoditev lokacijske politike javnemu potniškemu prometu. Verjamem, da je z dokumentom Ljubljana 2025 sprožen proces, ki bo pripeljal do čim širšega strinjanja o nadaljnjem razvoju mesta. Dobro bi bilo, da v tem procesu dejavno sodeluje čim večji del prebivalcev Ljubljane. Uresničevanje vizije bo namreč potekalo dolgo in v njem bo udeleženih mnogo meščanov v zelo različnih vlogah, zato je bistveno, da jo čim več med njimi vzame za svojo. Kompetentno vodenje je sicer bistveno za udeležanje vizije, zares pa jo je mogoče izpeljati le s sodelovanjem mnogih akterjev in ob širokem javnem soglasju.

Idejna zasnova: Spela Kokalj
Prenova Plečnikovega stadiona.

Idejni načrt: Jure Grohar in Sinan Mihelič
Stanovanjsko-poslovno naselje na Parmovi cesti.

Idejni načrt: Genius loci
Stanovanjsko-poslovno naselje Ruski car.

Ljubljana 2025

Predlog prostorske vizije dolgoročnega

mestne identitete in kakovosti bivanja, prvina turistične privlačnosti in ekonomske vrednosti. Seznam parkov se bo v mestu povečal, POT bo obogatena s programi in novimi parkovnimi ureditvami postala ena od znamenitosti Ljubljane. Urejena bosta še pešaška zanka ob mestnem toku Ljubljanice in sistem poti za pešce, kolesarje in jahače ob novih ureditvah ob Savi. Krajinski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib bo saniran in razbremenjen velikega števila gostujočih programov, ki se bodo preusmerili v novo urejena območja. Zajčja dobrava bo gostila družinske piknike, velike veselice, tabornike in naravoslovno izobraževalne programe. Nabrežja Ljubljane, trgi, parki in ulice v mestnem jedru bodo razbremenili Kongresni in Prešernov trg in postali prizorišča in prostori novih ureditev za vsakdanjo rabo in gostujoče programe. Krajinski park Ljubljansko barje bo mesto nagovorilo s posebej premišljeno ureditvijo stičnega območja onkraj južne obvoznice. Naravovarstvene in okoljevarstvene zahteve bodo tu ustvarjalno nadgrajene z ureditvijo novega mestnega parkovnega območja, v katerem bodo gostovali vrtičkarji, adrenalinski park, nov kulturno-izobraževalni in informacijski center Barje z nastanitvenimi kapacitetami in parkirno etažo, pa mednarodni center za raziskovanje predelave odpadkov in povezane tehnologije. V polnem razmahu bo preurejanje obšolskih prostorov za potrebe poučevanja na prostem in izobraževanja za trajnostni razvoj. Četrtni skupnosti bodo v sodelovanju z upravniki in lastniki objektov skrbele za ponudbo otroških igrišč in ureditev za otroke in mladostnike. Še posebej slednji bodo tako kot tudi starostniki deležni velike pozornosti pri opremljanju mesta z novimi ureditvami. Zaradi dotrajanosti mestnih drevoredov in novih klimatskih razmer bo sprožena celovita prenova nasadov drevnine in trajnic. Zrela drevesna vegetacija v polni rastni moči bo v mestu zaščitena brez tolerance. Lastniki zgradb in zemljišč bodo spodbujani k ograjevanju z zelenimi živimi mejami in sajenju izbranih drevesnih vrst z namenom, sooblikovati javni

prostor, podobo in pogoje bivanja v mestu. Prestolnica bo v prihodnjih letih dobro izkoristila svoje razvojne vire, zrasla bo in se okrepila na račun premišljenega zgoščevanja in doslednega uresničevanja strateških izhodišč, podanih v strategiji zelenega sistema. Vsaka novogradnja bo izvedena v spoštljivem odnosu do naravnih prvin in urejenih zelenih površin ter še posebej s skrbnim načrtovanjem pripadajočega ji odprtega prostora in zelenih površin. Zelene površine bodo v mestu načrtovane skladno s priporočili, ki bodo določala nujne pogoje za rast in razvoj drevnine in druge vegetacije. Zelene ureditve na strehah in stenah, ki so vzdrževalno zahtevne in zato trajnostno manj stabilne, bodo veljale za dopolnilne ukrepe, ki ne morejo nadomestiti zelenih površin na raščnem terenu. Dostop do parkovnih območij in urejenih gozdnih in obvodnih površin v zaledju bo zagotovljen z javnim potniškim prometom in kakovostnimi kolesarskimi in pešpotmi. Kot vrednota bodo prepoznane in temu primerno varovane tako uporabne zelene površine kot tiste, ki bodo na določeni lokaciji ali zaradi določenih značilnosti prepoznane kot pomemben ekološki člen, naravna ali kulturna vrednota. Mestni razvoj bo spoštoval zelene pasove ob avtocestah enako kot parkovne gozdove v središču mesta, parke in naravne vrednote, igrišča in mokrišča, posamezna drevesa in parkovno dediščino. O prihodnosti ljudje razmišljamo zelo različno, veliko, malo, sploh ne, zase in za druge, s pomočjo jasnovidcev in računalniških programov, pa tudi z načrti in programi. O prihodnjem razvoju mesta je treba razmišljati in ga načrtovati. Število vpletenih ljudi, dogodkov in procesov je preveliko, da bi lahko razvoj mesta brez skrbi prepustili naključjem in posameznim dejanjem. Načrtovanje razvoja je oblikovalo Ljubljano, kot jo poznamo, in nam nalaga, da jo načrtujemo za jutri. Načrtovanje zelene podobe mesta je tesno povezano z izzivi, ki jih človeštvu prinaša odločitve za trajnostno naravnan razvoj. Doslej se je

Idejni načrt: marko Venturi in Lučka Ažman Momirski ter sodelavci Peter sovinc, Peter Rijavec, Miha Volgemut, Emmanuel Dall'Oco

Stanovanjsko naselje Stanežiče.

gradnja ne bo povzročala nobenih emisij. Biološko središče in ekološki park bosta promovirala najnovejšo tehnologijo, ki zagotavljajo sklenjeno kroženje snovi in okoljsko vzdržnost v ravnanju z odpadki in viri. Odprto bo novo regionalno odlagališče odpadkov, odlagališče na Barju bo renaturalizirano.

Krajinski sistem mesta in regije

Z načrtovanjem mešane rabe se bo zmanjšal promet, zmanjšale pa se bodo tudi obremenitve okolja v gosto zazidanih predelih. Mešana območja bodo ustvarjala možnosti za stalen tok odvijanja dejavnosti in dogodkov po vsem mestu.

S prenovi parkov, zelenih in rekreacijskih površin v mestnem središču se bo z novimi zelenimi potezami povezal krajinski sistem mesta in regije. Priseljevanje v mesto bo povečalo potrebo po zelenih in rekreacijskih površinah.

Vrtno mesto na temelju okoljske etike

Strnjene stanovanjske četrti in soseske raznih oblik se bodo gradile dosledno po načelih trajnostne gradnje in mešane rabe. Nove oblike nizko-goste zazidave v zelenju bodo obudile zamisel vrtnega mesta na temelju okoljske etike.

Z okoljskim izobraževanjem bomo razvijali organizacijo trajnostne skupnosti v mestu v obliki zveze trajnostnih sosesk, ki bodo upravljala mrežo oskrbnih in izobraževalnih centrov. Stanovanjske soseske bodo gradbeno in energetsko prenovljene, ob primernih zgostitvah zazidave bodo prenovljene in na novo opremljene stanovanjske zelene površine. Odvajanje padavinske vode po kanalizacijskem omrežju bo zamenjalo gospodarjenje z deževnico kot vodnim virom, ki bo temeljilo na zadrževanju, ponikanju in koriščenju padavinske vode v naseljih.

Integrirani javni promet, v mestnih in lokalnih središčih sedemdeset odstotkov več prostora za pešce

Uporabnikom prijazna in projektno organizirana mestna uprava bo upravljala mesto v skladu z vrednotami in usmeritvami iz splošno sprejete vizije prostorskega razvoja. Deloval bo sistem integriranega javnega prometa in enotne vozovnice, ki bo povezan s parkiraj in se pelji terminali. Gostoto prometa bo mesto uravnavalo z zaračunavanjem posebne takse za vstop v mesto. Mreža kolesarskih stez in poti se bo trikrat povečala, površine za pešce se bodo povečale v mestnem in lokalnih središčih za

razvoja mesta

Idejni načrt: Breda Bizjak, Lorenka Stropnik in Domen Šega
Ureditev Ljubljance.

70 odstotkov. Z zaprtjem mestnega jedra za motorni promet in novim sistemom dostave blaga v mestu bo uresničen projekt Civitas mobilis. Mesto bo začelo uvajati avtobuse LPP na vodik in postavilo električne napajalne postaje z gorivnimi celicami za oskrbo pomembnih ustanov in sistemov s pomočjo tehnološkega centra za alternativne vire energije.

Veriga elektrarn na Savi za energetska samooskrbo mesta, regijski športno-rekreacijski park, kmetijske površine za intenzivno pridelavo hrane in zelenjave, krajinski parki Barje, Šmarna gora in Polhograjski Dolomiti

Veriga štirih elektrarn na zajezitvah Save bo zagotavljala energetska samooskrbo mesta, na vodnih in parkovnih ureditvah bo nastal prostran regijski športno-rekreacijski park, ki bo poleg konjeniškega omogočil tudi razvoj jadralskih in veslaških športov na mirnih vodah. Velika vodna zajetja bodo bogatila podzemno vodo in služila za namakanje. Na kmetijskih površinah se bo razvila intenzivna pridelava hrane in zelenjave za samooskrbo mesta. Na južnem delu Ljubljane bodo zgrajeni zadrževalniki in razbremenilniki, ki bodo varovali mesto pred katastrofalnimi velikimi poplavami.

V regijskem krajinskem parku Barje bodo kmetje upravljali kulturno krajino in skrbeli za ohranjanje pestrosti biotopov ogroženih živalskih in rastlinskih vrst, še posebej mokrišč. Prebivalci Barja bodo dejavno sodelovali pri upravljanju parka, ki bo ponujal alternativne oblike eko- in bioturizma. Nadzorovano varovanje narave v rekreacijskem zaledju mesta bosta zagotovila tudi razglašena Krajinski park Šmarna gora in Krajinski park Polhograjski Dolomiti.

Vzorčna kmetija kot izobraževalno središče za razširjanje okoljske zavesti

Kmetije v zaledju mesta se bodo še naprej preusmerjale v sonaravno kmetovanje, ki vključuje tudi vzdrževanje kulturne in varovanje naravne krajine. Novi programi razvoja podeželja in prenove vasi bodo spodbujali razne oblike sožitja med mestom in podeželjem v regiji. Ustanavljala se bodo razvojna jedra za razvoj novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in oblikovanje skupnih turističnih proizvodov. Mesto bo ustanovilo vzorčno kmetijo, ki bo postala izobraževalno središče za razširjanje okoljske zavesti.

Ljubljana bo svetovljanska prestolnica

Ljubljana uspela razvijati tako, da ima dobre možnosti, da sprejme izzive trajnostnega razvoja.

Ljubljana – pomorska metropola

Dr. Mitja Pavliha, u. d. i. a.

Ljubljana predstavlja v urbanem razvojnem kontekstu Slovenije, predvsem zaradi svoje ugodne geografske lege na sečišču V. in X. transevropskega prometnega koridorja ter tradicionalne vloge glavnega mesta, funkcionalno, duhovno ter upravno središče Slovenije. Slovenija pa ima v vsej svoji celoti vlogo velikega somestja, ki je s pestro regionalno identiteto, kulturnozgodovinskim izročilom in geografsko raznolikostjo le kot celota razpoznavna tudi na vsakršnem zemljevidu Evrope ali sveta.

Torej lahko z malo ambicije in veliko poguma govorimo o malo večji »funkcionalni« metropolitanski regiji, ki jo zaokrožuje Mednarodna luka Slovenija, Mednarodno Letališče Slovenija, Intermodalni prometno logistični terminal Slovenija ... Naj trditev ponazorim z ESPON-opredelitvijo evropske makroregije, ki je sestavljena iz šestih mega (»Metropolitan European Growth Areas«) območij: Praga, München, Dunaj, Bratislava, Budimpešta in Ljubljana. »MEGA« so potencialna evropska integracijska območja v smislu funkcionalnega povezovanja med državami (industrija, promet, turizem, univerzitetno izobraževanje, uprava in administracija ...) v vlogi širšega globalnega ter ožjega evropskega, interregionalnega in seveda nacionalnega pomena. (»Klasifikacija ESPON, projekt 2.4.2, 2005«).

Kadar ne moremo spremeniti smeri vetra, lahko nastavimo svoja jadra

Mag. Vida Ogorelec Wagner, u.d.i.a.

Ljubljana leta 2025: »Vidim mesto, ki cveti v svojem zelenem zaledju. Ljudje že dolgo ne odhajajo več živeti na podeželje, saj nam kakovost življenja v mestu nudi veliko več. Tako mladim družinam kot tudi nam, ki že uživamo sadove svojega preteklega dela. Smo prava mala metropola, kjer se srečujejo in izražajo različne kulture, naši najpomembnejši produkti pa so ustvarjalnost, znanje in bogastvo pestrosti. Kulturno in informacijsko smo povezani globalno, v okolju pa je naš vpliv izrazito lokalni. Sodobni tramvaj, o katerem smo sanjali pred desetletji, nas zdaj prevaža hitro, tiho in čisto; povezuje mesto in okolico. Vstop avtomobilov v središče mesta je aktivno omejen, na svežem zraku in v lepem okolju radi hodimo peš in množično kolesarimo – 'zdrav duh v zdravem telesu'. Ekohiša že dolgo ni več posebnost: vse stare zgradbe so celovito (tudi energetska) prenovljene, nekaj smo jih 'presnovili', nove pa gradimo po merilu človeka in okolja. Uspelo nam je ohraniti vire naravne pitne vode, ki so danes pravo bogastvo. Mesto je povezano s podeželjem in naravo, ki nas oskrbuje z zdravo hrano in možnostmi za preživljanje prostega časa. To so le najbolj značilne poteze Ljubljane leta 2025, ki ji je z modrimi odločitvami pred skoraj dvema desetletjema uspelo združiti željo po kakovostnem razvoju s potrebo po spoštovanju narave.«

Globalni trendi, ki bodo krepko zaznamovali našo prihodnost, postajajo iz dneva v dan bolj jasni in prepoznavni. Podnebne spremembe: da bi se izognili najbolj črnim scenarijem, bodo razvite države morale radikalno zmanjšati emisije toplogrednih plinov, hkrati pa se moramo prilagajati vedno

Ljubljana 2025

Predlog prostorske vizije dolgoročnega

bolj toplemu in sušnemu podnebnju. Energetska varnost: zaloge nafte bodo v prihodnjih desetletjih začele usihati, tudi druga fosilna goriva so omejena. Demografska gibanja: medtem ko v Sloveniji število prebivalcev upada, se svet sooča z izrazito prenaseljenostjo, ki bo v povezavi s podnebnimi spremembami imela mednarodne posledice. Stara modrost pravi, da takrat, kadar ne moremo spremeniti smeri vetra, lahko nastavimo svoja jadra. Čas za oblikovanje dolgoročnih vizij je torej pravi. Navajam nekaj primerov strategij, ki odgovarjajo na podnebno-energetsko izzive: Švedska je pred dvema letoma sprejela državno strategijo Švedska leta 2020, družba brez nafte. Britanski parlament je spomladi letos sprejel zakon o zmanjšanju emisij ogljikovega dioksida za 60 odstotkov do leta 2050. Evropski svet je marca sprejel sklep o 30-odstotnem znižanju emisij ogljikovega dioksida v Evropski uniji do leta 2020. V Sloveniji pa je skupina strokovnjakov in članov nevladnih organizacij pripravila Plan B, alternativno razvojno strategijo. Ljubljana ima priložnost, da Plan B osvoji kot svoj osrednji razvojni scenarij.

Ljubljana 2025 - sonaravno mesto

Prof. dr. Dušan Plut,
Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani

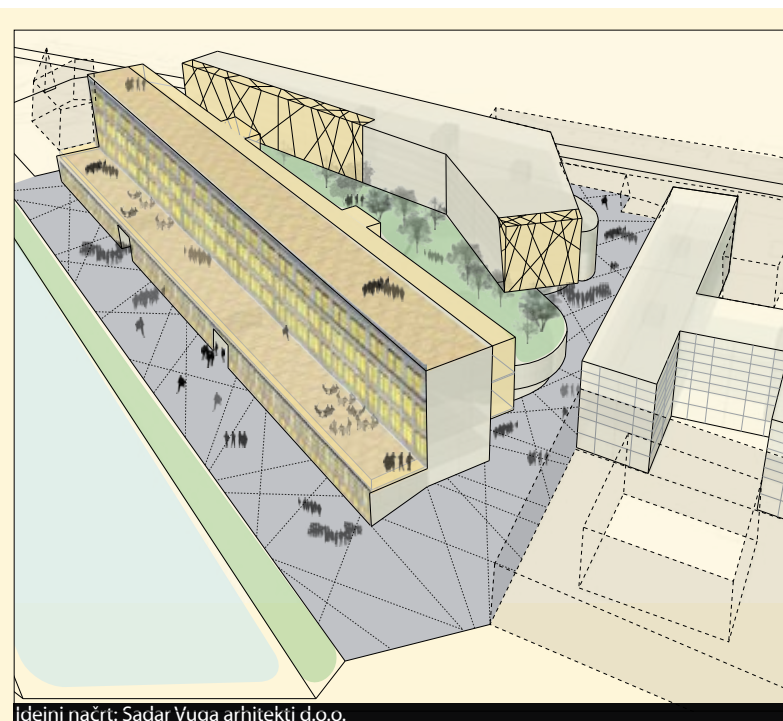
Glede na prispevek k okoljskim problemom mora tudi Ljubljana do leta 2025 postati sonaravno mesto, torej urbani ekosistem, ki materialno blagostanje ohranja in povečuje zgolj v okviru lastnih zmogljivosti okolja. Odpravo ključnih, najbolj perečih okoljskih problemov Ljubljane je potrebno reševati hkrati ob sonaravno odgovornem razmeščanju novih dejavnosti v občutljivem in obremenjenem mestnem prostoru. Manjše samočistilne zmogljivosti južnega dela Ljubljanske kotline in razmeroma velika obremenjenost pokrajnotvornih sestavin prav tako občutljivega Ljubljanskega

polja namreč temeljno vplivajo na veliko ranljivost geografskega okolja Ljubljane in celotne Mestne občine Ljubljana.

Morfološka zgradba mesta, Golovec in Šišenski hrib kot reliefna in zelena klina pogojujejo obseg strnjene mestnega središča (notranji mestni obroč) in zvezdasto (krakasto), sonaravno zelo ugodno morfološko urbano zasnovu. Ohranjanje odprtih, nepozidanih, zelenih koridorjev, ki segajo z obrobja proti mestnemu jedru, je nepogrešljivo za prevetrenost posameznih mestnih območij in dotok hladnejšega, svežega in čistega zraka v mesto z zračnimi emisijami.

Razvoj poselitve v obmestnem prostoru bo torej potrebno še bolj dosledno usmerjati v obstoječa zgostitvena območja ob predvidenih trasah tirnega mestnega in regijskega prometa. Zavirati in preprečevati bo potrebno razpršeno gradnjo ter sanirati urbane degradirane površine v razvojne in tudi zelene javne površine, ki jih v številnih območjih mestnega središča in posameznih blokovskih soseskah že zdaj zelo primanjkuje. Načrtna, pilotna gradnja t. i. ekoloških mestnih sosesk naj bi pospešila uvajanje ekoinovacij, okoljskih tehnologij in sonaravnega življenjskega sloga, načina bivanja ter zaposlovanja.

Prav tako je pomembno ohranjanje kakovostnega, rekreacijsko privlačnega vzpetega mestnega obrobja in obvodnega sveta. Zaščita podzemne vode Ljubljanskega polja, ohranjanje ekosistemskih storitev Ljubljanskega barja, ohranjanje prezračevalnih koridorjev z obrobja v mestno središče, umiritev suburbanizacijskih procesov in cestnega prometa so temeljni sonaravni izzivi mestnih politik in razvojnih projektov Ljubljane do leta 2025.

Idejni načrt: Sadar Vuga arhitekti d.o.o.

Ureditev kompleksa Rog.

Ljubljana bo ponujala visoko kvaliteto bivanja, zagotavljala varnost in strpnost do drugačnosti. Mesto, ki bo odprto za naložbenike in strokovnjake z vsega sveta, bo dobivalo vse bolj svetovljanski značaj in sodobno podobo. Iz lege na stičišču romanske, germanske in slovanske kulture bo mesto črpalo svojo kulturno raznolikost in gradilo edinstveno identiteto. Migracijska regija mesta, ki zavzema danes 650.000 prebivalcev, bo dosegla velikost metropolitanske regije. Ljubljana bo postala talilnica Slovencev in novih priseljencev.

Težišče gradnje mesta dve novi vpadnici:

Barjanska in Litijska cesta

Država bo zgradila Upravno središče ob novi mestni magistrali, v Stožicah bo zgrajen športni park za mednarodne športne prireditve. Univerzitetno in raziskovalno naravo mesta bosta zaznamovala Center za promocijo znanosti v sklopu nove Politehnik in razširjeno Biološko središče z novim Prirodoslovnim muzejem. Gradnja mesta se bo navezovala praviloma na nove in rekonstruirane obstoječe vpadnice, kjer bo tudi na voljo najbolj zmogljiv javni promet. Težišče gradnje mesta bosta dve novi vpadnici: Barjanska in Litijska cesta, ki bosta pospešili razvoj mesta v dveh glavnih smereh od Stanežič do Sostrega ter med Savo in Barjem.

Železnica bo pridobila na pomenu, novi potniški center bo težišče velikomestnega življenja

Nadaljnja poselitve bo praviloma vezana na železnico, ki bo pridobivala na pomenu, še posebej kot oblika javnega prometa v metropolitanski regiji. Železniška proga bo zgrajena do Brnika, gorenjska in dolenska železnica bosta dvotirni. Na območju mesta, kjer se stikata in križata 5. in 10. prometni koridor, se bo v celoti moderniziralo ljubljansko železniško vozlišče. Novi Potniški center Ljubljana bo s prepletom in gostoto različnih dejavnosti in tokov ustvaril težišče velikomestnega življenja, Masarykova cesta bo postala avenija z nizom državnih in mestnih ustanov. Novi logistični prometni terminal, poslovne cone in raziskovalni inštituti se bodo povezali za potrebe nove evropske makroregije med Jadranom in Alpami, Srednjo Evropo in Balkanom. Z delovanjem prometnega

razvoja mesta

Idejna zasnova: Abiro (Blenkuš-Florijančič d.o.o.)
Ureditev Špice.

terminala se bodo izboljšali tokovi blaga in zmanjšale obremenitve okolja zaradi tovarnega prometa.

Mestne vpadnice kot šestpasovne avenije, preobrazba Bežigrada, večnamenska Mestna dvorana

Vse mestne vpadnice bodo razširjene v šestpasovne avenije, ki bodo obzidane z različnimi oblikami vzdav mešane rabe. Z novo zazidavo bodo reaktivirana vsa degradirana območja opuščene industrije in neizkoriščena zemljišča železnice, območje nekdanje Tobačne tovarne bo spremenjeno v živahno in pestro mesto v malem, izgradnja džamije in razširitev železniškega v Prometni muzej Slovenije bosta sprožila preobrazbo Bežigrada. Z novo večnamensko Mestno dvorano bodo izpolnjeni pogoji za razvoj sejemske dejavnosti v samem poslovnem središču mesta.

Učinkovito gospodarjenje z mestnim prostorom, dinamična in inovativna Mestna uprava

Glavna naloga uspešnega mesta bo bolje izkoristiti demokratični, finančni, ustvarjalni, okoljski in socialni kapital za učinkovito gospodarjenje s svojim prostorom. Gospodarjenje s prostorom bo pomenilo uresničevati sodobne projekte, kot so tehnološki in krajinski parki, objekti za oskrbo z obnovljivimi viri energije in presnovo odpadkov ipd., ki se bodo navezovali na ključna razvojna prizadevanja za privlačno, zdravo, varno in odprto mesto.

Gospodarjenje mesta s prostorom bo izhajalo tudi iz vrednot dobro vodenega mesta po postopkih, ki bodo transparentni, učinkoviti, hitri in prilagodljivi. Z njimi bo mesto privabljalo ambiciozne naložbenike in poslovneže. Mestna uprava bo postala inovativna, dinamična in prilagodljiva spremembam, zavzemala se bo za učinkovito uresničevanje razvojnih nalog, pozornost bo namenjala občankam in občanom ter večji storilnosti, namesto vmešavanja bo dajala prednost razreševanju problemov in pomagala usmerjati pobude.

Zazidalna študija: Uroš Pust
Ureditev stanovanjsko-poslovnega naselja Sibirija.

Uporabljeno gradivo za Vizijo 2025

1. Pogledi na Ljubljano, Eseji, Oddelek za urbanizem MOL, 2001
2. Pogledi na Ljubljano, Urbanistična anketa, OU MOL, 2001
3. Okoljska analiza in presoja prostorskega razvoja MOL v obdobju 1990-2015, Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta 2006
4. Geografija Ljubljane, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete, 2002
5. Dušan Plut: Zeleni planet?, Prebivalstvo, energija in okolje v 21. stoletju, 2004
6. Jože Strgar: Razmišljanja o Ljubljani, 1991
7. Primerjalne prednosti mesta Ljubljane v procesu evropskih integracij, Urbanistični inštitut RS, 2003
8. Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007-2023, Služba vlade RS za razvoj, 2006
9. Jože Vilfan: Ljubljana - evropska prestolnica, 2006
10. Strategija trajnostnega razvoja Mestne občine Ljubljana, 2002
11. Dr. Lojze Gosar s sodelavci: Demografske metode v prostorskem in urbanističnem planiranju, 2006
12. Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije, Strateški del programa, 2002
13. Light Capital, Urban scripts for Ljubljana, Berlage Institute, Rotterdam, R 10, 2006
14. Marjan Tepina: Prostor in čas urbanizma in Ljubljane urbane, 1996
15. Mojca Šašek - Divjak: Vpliv okolja na oblikovanje mest in naselij, 1995
16. Mojca Šašek - Divjak: Ekološki vpliv pri oblikovanju mest in naselij, 1993
17. Towards a Spatial Development Strategy for the European Continent; Perspectives of Evolution of Rural Areas in Europe, 1998
18. City of the Hague Vision 2020
19. Greater Helsinki Vision 2050
20. A Vision for a World Class City; City of London 2004 - 2014
21. Branding your City; CEOs for Cities, 2006

Glavni junaki leta 2025

Pogledi mladih na dolgoročni

Idejna zasnova: Studio Ravnikar-Potokar
Umetniške akademije na Roški.

Promet naš vsakdanji

Peter Lamut,
absolvent univ. študija računalništva in informatike

Idej, kako naj bi se naša prestolnica razvijala v srednjeročni prihodnosti, je kar precej, prav tako pa obstaja tudi cela vrsta problemov, ki bi jih bilo v okviru ne preveč dolgoročnega razvoja potrebno rešiti. A raje se bom bolj osredotočil na enega samega in tega obdelal nekoliko podrobneje. V mislih imam javni prevoz ter nasploh vsakodnevno gnečo v mestu. Zastoji na cestah, pomanjkanje parkirnih prostorov in ne ravno najboljši javni prevoz so dejstva, s katerimi se moramo prebivalci hočeš nočeš sprijazniti. Najprej se torej vprašajmo, zakaj sploh pride do zastojev. Ljubljana je pač gravitacijsko območje za širšo regijo in veliko ljudi se zjutraj sem dnevno vozi na delo, v popoldanskih urah pa se stvar obrne in reka avtomobilov se želi prebiti iz mesta, vsakdo na svoj konec. Razumljivo je, da se potem mestne vpadnice ob konicah zasičijo in stvar se le po polžje premika naprej. Poleg tega obstaja tudi velik problem parkirnih prostorov, saj morajo med delovnim časom avtomobili pač nekje stati. Sankcioniranje kršiteljev, ki nepravilno parkirajo, ni rešitev, saj ljudje nekako pač morajo priti na svoje delovno mesto; če je parkirnih prostorov premalo ali pa je njihova cena previsoka, je jasno, da se bo veliko ljudi znašlo, kakor se bo vedelo in znalo. Eden od načinov reševanja problematike bi bila gradnja večjega števila parkirnih hiš, razširitve cest in podobni ukrepi, a ko bi se promet sčasoma še

bolj povečal, bi bili na istem kot danes. Veliko večje rezerve zato vidim v ukrepih za zmanjšanje števila vozil, ki se dnevno pripeljejo v mesto. Po zgledu nekaterih večjih mest v tujini bi lahko ob vstopu v mesto začeli npr. zaračunavati »vstopnino« vozilom, v katerih bi se vozil le en sam potnik. Čeprav bi bil ukrep gotovo nepriljubljen, bi se vsaj del voznikov (npr. sodelavci iz istih krajev) med sabo organizirali tako, da bi se z enim vozilom v mesto pripeljalo več ljudi. Poleg tega bi morali voznike spodbujati, da bi parkirali na obrobju mesta, kjer je prostora dovolj, nato pa se do centra oziroma do svojega cilja pripeljali z javnim prevozom. Skratka, po zgledu ideje P+R (park and drive, parkiraj in se odpelji) na Dolgem mostu, le da tudi na drugih vpadnicah. Ne smemo pa pozabiti, da bi bilo obvezno izboljšati javni prevoz, če želimo, da bi ljudje storitev P+R bolj množično uporabljali. Priznajmo si, da nam stanje, kot ga imamo zdaj, ne more biti v ponos. Mesečne vozovnice so predrage, voznja z avtobusom ponavadi traja preveč časa, gneča pa je pogosto nepopisna. Dokler se bo z avtomobilom, ki je danes dostopen praktično že vsakemu študentu, dalo bistveno hitreje in za podobno ceno priti na zeleni cilj (da o udobju ne govorim), je jasno, da se bo manj ljudi odločalo za javni prevoz. Nekomu, ki avto že tako ali tako ima in mu vožnja po mestu v smislu stroškov pomeni samo nekaj dodatnega denarja za gorivo, se ne bo zdelo smiselno plačevati skoraj enako drage mesečne vozovnice. Delno je problem tudi v tem, da je LPP organizirano kot podjetje in s tem že avtomatično profitno naravnano, zato je jasno, da cen ne bodo pretirano spuščali. Poleg tega bi morali resno razmisliti o ponovni uvedbi tramvaja. Tire postavimo na sredino mestnih vpadnic (ki jih ob strani zato malo

razširimo), nato pa bi z dostopnimi cenami ter hitrim prevozom z enega konca mesta na drugega gotovo precej ljudi prepričali, da svoje avtomobile pustijo na obrobju. Tiri za tramvaj zasedejo tudi manj prostora kot posebni prometni pasovi za avtobuse, zato bi se veliko lažje dalo doseči, da bi bil prevoz tudi v časovnem smislu konkurenčen prevozu z avtomobilom. Še ena rešitev bi bila morda tudi podzemna železnica, a tu se postavlja vprašanje, ali je Ljubljana sploh dovolj velika, da bi se investicija izplačala, poleg tega pa bi znali biti tudi problemi zaradi sestave tal (barje ...), a o tem ne morem soditi, saj nisem strokovnjak. Sploh pa bi po mojem mnenju že s tramvajem dosegli veliko. In če bi res uspeli več ljudi prepričati, da uporabljajo javni prevoz, bi bilo nenadoma na splošno manj gneče v mestu, mesto se ne bi dušilo v pločevini in tudi pomanjkanje parkirnih prostorov naenkrat ne bi bilo več tako pereče. Ideje so potem npr. tudi, da bi imeli več izposojevalnic koles na različnih koncih mesta za vsakomur dostopno ceno, kar bi tudi gotovo pozitivno vplivalo na stanje v prometu. Prepričan sem, da so današnji prometni zastoji in pločevina na zelenicah in pločnikih v Ljubljani tako moteči, da se tako na ravni mesta kot vsakega prebivalca posebej rojeva še veliko drugih novih idej, da bi to stanje premostili in vrnili središče mesta pešcem, po Ljubljani pa se premikali razumno hitro in brez škodljivih vplivov za okolje.

razvoj Ljubljane

Foto: Stane Jeršič

Študentje, člani Zavoda Mladi podjetnik; od leve proti desni: Matej Merljak, Dejan Murko, Egon Ravbar, Peter Lamut, Nejc Zupan.

Ljubljana leta 2025

Matej Merljak, študent 2. letnika ekonomije Ekonomske fakultete v Ljubljani

Malenkosti v življenju lahko veliko pomenijo, tako lahko tudi mestu, kakršno je Ljubljana, povsem spremenijo podobo in pridih. Zelo pomemben se mi zdi že sam prvi vizualni vtis, ki ti ga mesto pusti, zato se zavzemam za obnovo vseh starejših stavb, vsaj pročelij v središču mesta. Posebej to velja za žalost zbujajoče stavbe nasproti predsedniške palače na Prešernovi cesti, »okrašene« z mrežami, ki naj bi pešce obvarovale pred odpadanjem ometa. Poleg tega bi si želel za mesto več domačnosti z bolj urejenimi zelenicami, okrašenimi z rožami in fontanami s pitno vodo.

Kot turistu bi se mi zdela zanimiva izkušnja, da bi Ljubljano spoznaval s pomočjo verige informacijskih turističnih terminalov; t. i. virtualni turistični vodiči bi me vodili skozi mesto in mi predstavili mestne znamenitosti na zelo interaktiven način. Tako bi lahko avanturistično in zabavno spoznaval Ljubljano, obenem pa bi se počutil, kot da sem v nekem velikem »mestnem muzeju«.

Zakaj ne bi imel vsakdo pravih informacij kar v žepu? Glede na hitrost razvoja mobilne telefonije bi mesto Ljubljana lahko pripomoglo k boljši komunikaciji in dostopnosti do pomembnih informacij z brezplačnim bežičnim dostopom do spletišča v centru Ljubljane in nekaterih poslovnih centrih (BTC ...), posledično bi pripomoglo tudi k zmanjšanju asimetrije informacij.

Dandanes se mi zdi zelo pomembno tesno sodelovanje izobraževalnih ustanov z gospodarstvom. Zelo dober se mi zdi koncept tehnoloških parkov. Še bolj pomembno pa se mi zdi, da so le-ti v neposredni bližini fakultet oz. v istem sklopu objektov. Idealno bi bilo, če bi se vse izobraževalne ustanove zgostile na enem mestu. S tem bi ustvarili pozitivno ozračje in spodbudili ljudi k interdisciplinarnemu sodelovanju. Tako bi nastala poslovno-izobraževalna četrt. Lep primer tega je Silicijeva dolina v ZDA.

Tudi na starejše prebivalce ne gre pozabiti. Jesen življenja bi lahko bila veliko prijetnejša, če bi imeli starejši prebivalci njim prilagojeno okolje in prijetno družbo, ki jo velika večina pogreša. Pri tem nimam v mislih klasičnih domov za ostarele, saj tukaj gre le za posamezne objekte oz. ustanove, pač pa večji sklop posebej prilagojenih stavb oz. »vasico«, v kateri bi bile lekarne, trgovine z živili, wellness centri z bazeni, medicinska oskrba, pločniki s tekočimi trakovi itd.

Marsikdo se spotakne ob cestnoprometno ureditev naše prestolnice. Ob tem ne bi ponavljal idej, ki so jih predstavili kolegi. Zanimiva se mi zdi raziskava, ko jo je izvedla Ekipa Shared Space na podlagi iz zoologije znanega načela »izravnavanja tveganja«, ki pravi, da živali obnašanje prilagajajo tveganju, ki ga zaznajo v okolju. Potemtakem lahko pričakujemo, da bodo tudi ljudje vozili bolj previdno, če bodo mislili, da so se znašli na nevarnem območju za vožnjo. Ekipa Shared Space je prepričana, da prometni znaki in predpisi ter prometna signalizacija povečujejo nevarnost cest, ker zaradi njih mislimo, da smo na cesti varni. Teorija se je izkazala tudi za praktično koristno, saj se je število nesreč in prometnih zamaškov v mestih, kjer se je začela izvajati ta cestnoprometna strategija,

Zavod Mladi podjetnik je skupina študentov ustanovila aprila 2007 kot spletni portal VEM (vse na enem mestu) za podporo podjetništvu z objavljanjem člankov, novic in forumom. Zavod deluje tudi kot medij, ki predstavlja zanimive in pomembne novice iz tujine, ki jih v drugih naših medijih ni zaslediti. Člani si prizadevajo podjetništvo približati mladim in nuditi podporo od ustanovitve do začetka vodenja podjetja. Obiskovalci njihovega foruma izmenjujejo mnenja, izkušnje, ideje in poglede. Tako se povezujejo ljudje s podobnimi interesi z različnih področij. Zavod sodeluje tudi z mednarodnimi študentskimi združenji, podjetji in izobraževalnimi ustanovami, povezuje mlade in študente ter uveljavljene strokovnjake na srečanjih in predavanjih.

Ekipa Mladega podjetnika je doslej gostila predavatelja mag. Klemna Kolenca in Gašperja Čehovina, predstavila Mednarodni redni magistrski program Poslovanje in organizacija, ki poteka na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, ter podjetniške podporne institucije Ljubljanskega univerzitetnega inkubatorja, CEED Slovenija in Moje delo d.o.o.

Zavod je mlada in odprta ekipa podjetnikov, ki si želijo druženja in sodelovanja z ambicioznimi študenti, zato vabijo vse, ki jih podjetništvo zanima, da se jim pridružijo in s svojimi idejami prispevajo k razvoju skupnosti. Najdete jih na spletni strani www.mladipodjetnik.si

bistveno zmanjšalo. Tega pa ne gre razumeti, kot da bi bilo potrebno odstraniti vso prometno signalizacijo, temveč jo le preurediti po njihovem modelu. Več o tem si lahko preberete na: http://en.wikipedia.org/wiki/Shared_space. Iz obilice idej o podobi Ljubljane do leta 2025 sem jih nakazal le nekaj. Zelo vesel pa bom, če bi jih lahko delil z vami na podjetniškem forumu: forum.mladipodjetnik.si.

Poslovna Ljubljana

Dejan Murko, študent 2. letnika Ekonomske fakultete v Ljubljani

Glavni poudarek bi sam v prihodnji podobi Ljubljane dal spremenjenemu prometnemu režimu. Definitivno smo ZA tramvaj, ki bi lahko močno razrešil problem prometnih zamaškov ob pomoči boljšega avtobusnega prevoza (enotne karte za ves javni prevoz bi bile zaželeno). Za začetek bi bilo dovolj, da bi tramvaj vozili do centra le po štirih najbolj prometnih cestah - Celovška, Dunajska, Tržaška in Zaloška. Obenem smo tudi za zaprtje ožjega centra za promet, kjer bi se raje prevažali s kolesi in npr. manjšimi avtobusi. Ko smo že pri avtobusih: nujno potrebno je spremeniti pogonska goriva, ki naj bodo plin ali biogorivo, saj je za dizel dokazano, da škoduje zdravju, posebej v ožjih središčih mesta (tak primer je ureditev japonskih mest).

Javni prevoz ob vikendih (ob petkih in sobotah) bi moral biti zagotovljen vso noč. Predlagam poglobitev parkirne hiše pod Maxijem.

Glavni junaki leta 2025

Pogledi mladih na dolgoročni razvoj Ljubljane

Imeniten predlog je bil oglasni prostor v garažah, saj so stene popolnoma bele in bi lahko bile odličen način promocije in obenem financiranja garažne hiše.

Ureditev problematike taksistov: Črni taksisti kazijo tudi podoba mesta, saj bi morali biti, za moje pojme, vsi taksiji popolnoma enake barve. Obenem je polno goljufov, ki zaračunavajo turistom visoke tarife, kar zopet ne more biti mestu v čast. Rešitev bi lahko bil mestni redar, ki bi konec tedna na nekaj najbolj obiskanih lokacijah popisoval »sumljive« taksije.

Ker pričakujemo, da bodo Tobačno rušili, predlagam, da bi tisti prostor namenili za manjši poslovni center. Je blizu centra mesta, površine je dovolj, možna bi bila podobna velikost stavb kot na Dunajski Hypo Banka. Ni strogi center, tako da ne bi kazilo podobe s preveč modernimi stavbami, bi bilo pa s »postajami« za kolesa, ki so jih bolje opisali že kolegi, še zmeraj dovolj blizu. Priporočal bi sicer veliko več zelenja kot na Dunajski, saj je gol beton poleti preveč vroč za normalno sprehajanje.

V družbi kolegov iz Zavoda Mladi podjetnik smo govorili tudi o Šumiju, kjer bi lahko (namesto šestih kinodvoran, ki niso več tako aktualne kot nekaj let nazaj) in zaradi lokacije (Drama, center), naredili manjši luksuzni center z nekaj (dvema, tremi) luksuznimi trgovinami in boljšo restavracijo ter lokalom. Potrebna bi bila obnova stavbe, ki se je držala Šumija in vodi proti Aškerčevi.

Kot je omenja kolega Nejc, je nujno potrebno obnoviti veliko število poslopij, ki razpadajo zaradi takšnih ali drugačnih razlogov. Mednje spada tudi npr. stavba Rog.

Govoril smo tudi o zabavi ob Ljubljani. Ko se uredijo težave z delovnim časom (vsaj do tretje ure), se odpira veliko možnosti za večerne dejavnosti. Dobra ideja so vozeči splavi, na katerih bi se ob večernih urah lahko vedno nekaj dogajalo (kot npr. orkester, ki sem ga zadnjič slišal, kar je bilo res dobro) ter tudi stoječi, kjer bi lahko lokali imeli svoje posebne mize. Če bi imeli pa še čisto Ljubljano, potem bi bilo pa sploh super! Diskretna mestna patrulja redarjev ob koncih vikendov ne bi bila slaba za pregon vandalov, ki dostikrat brez sramu uničujejo Ljubljano kljub množici ljudi.

Kako oživiti center Ljubljane

Nejc Zupan,
študent 2. letnika univ. študija računalništva in informatike

Prva stvar, ki bi jo rad poudaril in je po mojem mnenju najbolj pereč problem vseh večjih slovenskih mest, so stanovanjske stavbe v strogem centru mesta. Šolski primer, zakaj stanovalci ne sodijo v center, je zagotovo Ljubljana. Zaradi nenehnih pritožb nad dogajanjem na ulicah je težko organizirati dogodke in koncerte, vsi lokali pa se morajo zapreti do enih zjutraj. Posledično se ljudje ne odločajo več za družabno preživljanje

večerov v centru, ampak odhajajo na obrobja, v BTC in podobno. Ker je manj ljudi, je tudi manj kupcev v trgovincah po centru in te že vrsto let propadajo druga za drugo. Začaran krog se začne. Rešitev problema osebno vidim v prihajajočem nepremičninskem zakonu. Trenutno namreč vem za kar nekaj poslopij, ki so sicer na vrhunski lokaciji, ob Ljubljani ali pod Gradom, pa so v zelo slabem stanju in prazna, lastniki pa jih zaradi egoističnega razmišljanja nočejo prodati, ker jih hočejo sami obnoviti. To pa jim ne bo uspelo, ker je obnova prevelik finančni zalogaj. Investicij nočejo sprejeti, češ da bodo potem drugi »služili na njihov račun«. Totalna neumnost. V primeru, da sindikati ne bodo (spet) brezglavo gonili svoje in bo nepremičninski zakon dejansko stopil v veljavo, bo problem rešen v nekaj letih. Davek na poslopje na tako vrhunski lokaciji bo prav tak - vrhunski. In lastniki bodo primorani poslopje prodati ali pa se odpreti investicijam in stavbe temeljito obnoviti. V obnovljena poslopja se potem skoraj zagotovo ne bodo naselile kakšne družine, ker bodo cene pač previsoke, bo pa verjetno tam kakšna ambasada ali odvetniška pisarna, ki jim dobra lokacija ogromno pomeni. Spet posledično ne bo več pritožb nad večernim dogajanjem na ulicah, ker zvečer oz. ponoči ni nikogar v pisarnah. In center z Ljubljano bo lahko spet začel živeti. Več ljudi pomeni več kapitala, več prireditev, več dogodkov, bolj kvalitetno družabno življenje v starem delu mesta.

Da idejo razvijem naprej. Trgovinice bi lahko bile odprte ves vikend in ne samo do zgodnjih popoldanskih ur, ampak kar do večernih, tako kot je to v navadi v večini evropskih mest. Ljubljanci in tudi turisti bodo tako lahko v soboto popoldne šli »v mesto« na sprehod, na kavico ali pivo, vmes recimo zavili še v kakšno trgovinico (le-ta mora seveda biti odprta) ali dve, mogoče obiskali kino ali gledališče in večer zaključili v enem izmed lokalov ob Ljubljani. Ki se ne bi zaprli ob enih zjutraj! Če zraven vsega tega dodam še idejo o brezplačnem *wireless* spletnem dostopu po starem delu mesta, se lahko v enačbo doda še poslovne »sestanke« ob Ljubljani. Pogovor steče in ideje se lahko takoj okvirno preveri na spletu oz. se poišče kakšna dejstva za nadaljevanje debate. Pa tudi kakšen e-pismo se lahko preveri ob kavici na promenadi. Da ni potrebno non-stop letati v pisarno.

Ob taki množici ljudi v centru bo nekaj treba ukreniti z nemogočim prometom v tem predelu mesta. Najbolj očitna rešitev je gradnja več garaž. Recimo kar v griču Ljubljanskega gradu. Ljubljanski potniški promet je pa tako ali tako zgodba zase. Povsod po Evropi za mestni prevoz skrbi oddelek na občini oz. javni zavod. Samo v naši ljubi Sloveniji je Ljubljanski potniški promet podjetje. Podjetje pa je hočeš nočeš naravnano profitno. In ne bi smelo biti. Prav tako je zanimivo, da mesečna vozovnica stane enako kot okoli 40 žetonov. Torej če se nekdo VSAK delavnik VSAJ DVAKRAT pelje z avtobusom, se mu nakup mogoče splača. V trgovini in prodaji je količinski popust vsaj nekaj deset odstotkov, če ne še več. LPP ga skoraj nima. Prav tako bi bile

dobrodošle tedenske oz. tridnevne vozovnice za turiste in občasne obiskovalce Ljubljane. Za nekatere (recimo zame, ki mestni potniški promet uporabljam zelo neredno, v intervalih) bi prišle v poštev tudi »količinske vozovnice«. Osebno bi takoj kupil vozovnico, ki bi veljala recimo za 50 voženj (rok veljavnosti bi recimo bil 1 leto). Zdad moram vedno s sabo nositi cel kup žetonov, ker nikoli ne vem, kateri dan bom nujno moral opraviti vsaj nekaj voženj z avtobusom LPP. Poleg tega so taki sistemi (količinske vozovnice) zelo uspešni v tujini in ne vidim razloga, zakaj ne bi bili tudi pri nas. Za konec bi omenil še sistem izposoje kolesa, ki je pred leti deloval v Ljubljani, a ga na žalost ni več (ne vem, zakaj). Zanimivost je bila, da sta bili prvi dve uri najema kolesa popolnoma zastonj. Pa še vrnil si ga lahko na katerikoli izpostavi. Študentje so si recimo v centru sposodili kolo, odhiteli do fakultete, ga tam vrnili (če je bila tam izpostava, seveda). Vse to zastonj.

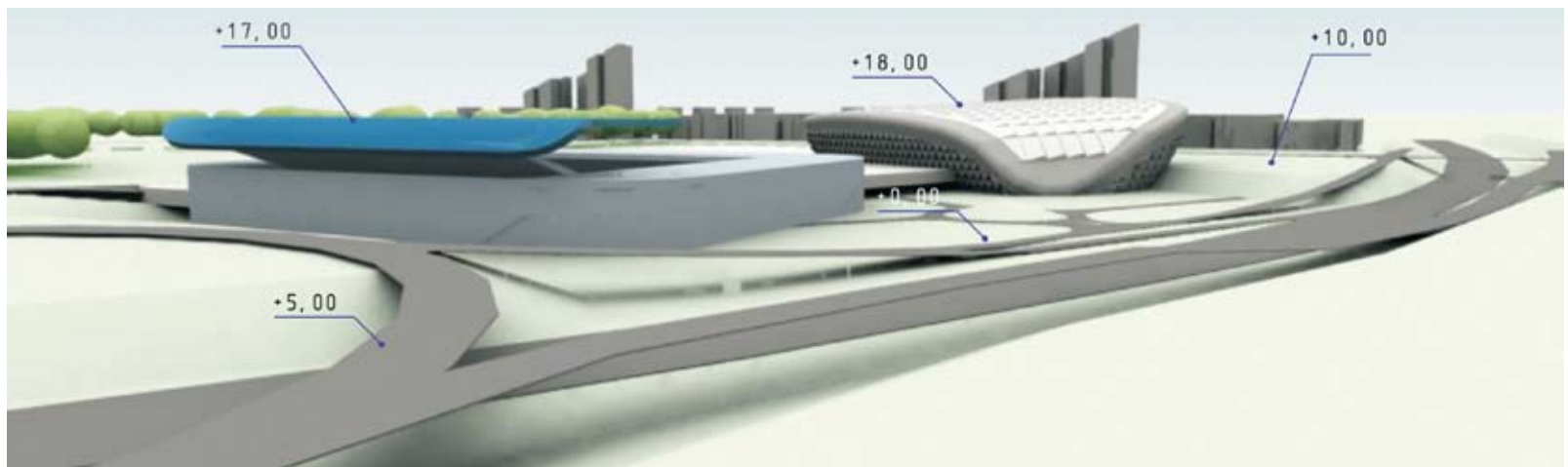
Če se tak sistem spet oživi, v kombinaciji z naštetimi idejami za privabljanje ljudi v center, bo Ljubljana zagotovo eno izmed vodilnih mest v Evropi v pogledu prijaznosti starega dela mesta za obiskovalce in prebivalce.

Izpostave koles bi lahko bile v neposredni bližini parkirišč in garažnih hiš, fakultet, strogega centra in Ljubljane, občinskih prostorov, BTC-ja itd. Opravki po mestu (razna specifična nakupovanja, urejanje birokracije, knjižnica itd.) bi kar naenkrat postali hitri in učinkoviti. Nekdo bi z avtom prišel do obrobja centra, parkiral v garažni hiši in skočil na kolo. V nasprotju s pešačenjem bi bila s kolesom večina omenjenih lokacij oddaljena le nekaj minut. In še to zastonj oz. za neko simbolično ceno. Res ne vem, zakaj se ta projekt ne nadaljuje več.

Za modernejšo podobo Ljubljane

Egon Ravbar,
študent 2. letnika Ekonomske fakultete v Ljubljani

Ljubljana je glavno mesto Slovenije in ena od prestolnic Evropske unije. Žal pa navzven kaže zelo malo znakov metropole, njen urbani in arhitekturni razvoj precej zaostaja za političnim in gospodarskim razvojem države. Svojo prihodnost bi mesto moralo graditi na tekmovalnosti z mesti iz sosednjih regij, saj se zaradi svoje velikosti ne more primerjati s prestolnicami evropskih držav, kot so Dunaj, Rim, Budimpešta itd. Svojo konkurenčno prednost, gospodarsko, podjetniško, turistično privlačnost in kulturno izjemnost mora Ljubljana uveljaviti v primerjavi z mesti, kot so Videm, Trst, Zagreb, Reka, Gradec, s katerimi je primerljiva po številu prebivalcev in gospodarski razvitosti. Z njimi bo morala vzpostaviti mrežo produktivnih odnosov in biti kot evropska prestolnica vsaj na nekaterih segmentih center tako oblikovane mreže, ki pa je lahko samo del evropske mreže mest in regij. Po mojem mnenju bi morali mesto

Idejni načrt: Sadar Vuga arhitekti d.o.o.

Sodobni Stadion v Stožičah z večnamensko športno dvorano.

čimprej posodobiti in polepšati s projekti, ki so že dani v premislek, dodal pa bi še, da bi v mestu razširili nakupovalne poti in kulturne prostore iz smeri Kongresnega trga čez Knafljev prehod do Čopove in Nazorjeve ulice, ki bi jih povezali prek Miklošičeve, Trubarjeve in Petkovškovega nabrežja v veliko zaokroženo trgovsko in kulturno področje ter področje za preživljanje prostega časa. Čopova je trenutno edina ulica, ki ponuja nekaj več trgovin, lokalov in restavracij. Podobno bi bilo potrebno urediti našete ulice, ki bi postale center dogajanja v ožjem mestnem središču. Bari, trgovine, ulični program in tudi kak diskoteka bi bili dobrodošli. Nižje najemnine prostorov bi skoraj zagotovo privabile poslovneže, gostince in prodajalce, ki zdaj raje poslujejo zunaj mestnega jedra prav zaradi stroškov in lažjega dostopa kupcev.

Z vzpostavitev širše peš cone v starem mestu bi oživili tudi nekatere predele, ki so zaradi obrobni nakupovalnih centrov skorajda zamrli. Tako bi postalo mesto v tem delu še bolj privlačno za Ljubljančane in vabljivo za turiste. Turista pa bi morali v mestu zadrževati z zanimivimi kulturnimi in zabavnimi programi, pridobiti pa bi morali še dodatne prenočitvene zmogljivosti, zlasti za mlade z manj denarja. Na drugi strani, od Kongresnega trga do Špice pa bi se moralo razvijati športno in rekreativno območje z oživljenim kopaljščem, splavi in območji za večerno zabavo. Za poživitev centra bi bil projekt ljubljanske plaže izjemen. V Parizu na reki Seni je mestna plaža izredno popularna. Splavi na Ljubljani so že dolgo želja mladih. Na njih bi se radi zabavali in poslušali živo glasbo.

V centru je potrebno odpraviti vsakršen, posebej pa še avtobusni promet, ki bi ga lahko nadomestili z manjšimi električnimi avtobusi za le nekaj ljudi. Predvsem pa bi morala biti za prehajanje prek širšega mestnega jedra na voljo brezplačna kolesa, ki bi jih lahko ob uporabi ustrezne tehnologije pustili na krajih, kjer bi se ustavili. Vsekakor je potrebna ureditev mestnih taksijev, saj v tem segmentu mestne ponudbe prevladuje popoln nered.

Za reševanje zagat s parkiranjem v centru bi bilo

po mojem mnenju ustrezno zgraditi garažno hišo na Prulah in za obiskovalce tržnice in centra speljati pod Gradom manjši vzporedni tunel s tekočim trakom, ki bi ljudi prepeljal na drugo stran grajskega hriba. Mogoče bi bilo tudi obstoječi predor preurediti na način, da bi popolnoma ločili peš površino od motornega prometa in jo ravno tako opremili s tekoči trakom ali z neke vrste kabino na tračnicah, ki bi prevajala ljudi v obe smeri.

Mestne površine bi polepšal s postavitvijo fontan s pitno vodo in vodnjakov, manjše mestne parke pa bi zaščitil pred vandalizmom. Velik problem parkov so brezdomci. Ulica je njihov dom, klopce pa postelja. To marsikoga odvrne od sedenja na njih in zadrževanja v parkih. Delna rešitev bi bila ograditev parkov ter zaklepanje ob določeni uri, vendar ta možnost ni najbolj prijazna, čeprav je v nekaterih evropskih mestih uveljavljena. Parki niso samo del celotne podobe mesta, so prostor, ki vabi k preživljanju prostega časa sredi mesta, zato ni pomembna le prostorska ureditev, nujno je tudi njihovo nenehno vzdrževanje.

Želim si modernejšo podobo mesta, s še kakšno prepoznavno in atraktivno zgradbo, ki bo odražala časovni napredek v gradbeniškem in arhitekturnem pogledu v primerjavi s 70 let stari ljubljanskim Nebotičnikom. Prav tako mora naša generacija zgraditi nove kulturne ustanove. Za potrebe kulturnih ustanov se popravljajo stare zgradbe, npr. Knjižnica Otona Župančiča, ne gradijo pa se nove, ki bi bile odraz našega časa. Celo Mrtvaški most naj bi prenesli v center, namesto da bi dali možnost mladim avtorjem za nove projekte.

Vizija športnega kompleksa z lastno identiteto

Mag. Borut Batagelj, univ. dipl. zgod. doktorand na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Ob premišljevanju o viziji Ljubljane leta 2025 se mi pred oči postavlja sodoben športni kompleks z vsemi objekti, kakršne bi Ljubljana morala danes že dolgo imeti. Sodobna športna infrastruktura je obraz modernega urbanega mesta, predstavlja njegovo dušo in je prostor, kjer njegove in vse nanj gravitirajoče prebivalce preplavljajo emocije, spomini in da – tudi vizije. Vizija je zaradi pridelanega zaostanka Ljubljane danes še zahtevnejša, saj mora preskočiti vsaj dvakrat toliko stopnic, toda v osnovi je potencial vizije danes tu. Predstavljajo ga vsaj tri vrste ljudi z ustvarjalno močjo: tisti, ki naj prostor zgradijo, oni, ki mu dajejo na in ob igriščih vsebino, in na koncu tisti, ki k tej vsebini pridejo »na obisk«, a jo v resnici dokončno šele oni tvorno sooblikujejo. Gre za začaran krog, ki se mora skleniti že dolgo pred letom 2025. Kot je vprašanje, če je bila prej kokoš ali jajce, izguba časa, tako je vprašanje, če nam je prej potreben vrhunski evropski stadion ali (nogometni, košarkarski, rokometni, hokejski itd.) klub, brez pomena. Stadion in vsaj eno večnamensko moderno športno dvorano nujno potrebujemo. Že danes je sicer jasno, da prostor sam po sebi ne bo naredil športnih uspehov, enkrat bo poln navdušenja, drugič razočaranja, toda prav to je čar nepredvidljivega športa. Športne tribune so del sodobnih »gledališč«, kjer ljudje doživljajo katarze. Vizija, ki bi izključevala različne katarze ljudi, si tega imena ne bi zaslužila.

Brez dvoma pa se bo ob upoštevanju prihajajočih časov morala vsebina sodobnega športnega kompleksa ozirati tudi na dobičkonosnost. Za zapolnitev vsebin na eni strani poskrbi že sam sistem tekmovanj z zatrpanimi urniki prvenstvenih,

Glavni junaki leta 2025

Pogledi mladih na dolgoročni razvoj Ljubljane

pokalnih, prijateljskih tekmovanj, tako domačih kot evropskih, klubskih in reprezentančnih, po drugi strani pa ob premišljevanju dopolnjevanja drugih vsebin ni treba izumljati tople vode. Ozreti se je treba le po športnih kompleksih v primerljivih mestih. Ob dejstvu, da bo v okviru kompleksa najverjetneje zraven trgovska dejavnost, si želim, da bi ta ne bi bila ustvarjena po ustaljenem vzorcu, kot še eden od zdaj številnih nakupovalnih centrov, ampak bi se v svoji ponudbi preoblikovala v center ljubljanske (in slovenske) športne blagovne znamke. Profit mora biti vezan na izvirnost prostora in ne na uniformiranje kompleksa s povsod enakimi logotipi. Vsebina kompleksa mora biti Ljubljani lasten koncept, ki jo je v zgodovini naredil za enkratno in izvirno. Izžareva naj v zunanji strukturi, ki je ne vidim kot monumentalno, ampak bolj zljivo v konturah krajine kamniških Alp, kamor se skozi perspektivo mesta predviden prostor Stožic steka, pri čemer naj bo izvirna predvsem v notranji izrazni podobi. Šport v Ljubljani je že vsaj dobro stoletje razvijal svojo (samo)podobo, zato bi bila zagotovo kot eden izmed učinkovitih prostorov razvijanja in refleksije te ljubljanske športne identitete sodobna muzejska postavitev. Športni muzej nosi na sebi namreč ogromen potencial, da lahko na subtilen način podaja obiskovalcem sporočila, ki opozarjajo na ljubljansko »dodano vrednost« in jo v omejenem obsegu lahko celo trži. Predstavljam si, da bo leta 2025 sodobno in celostno zastavljen prostor nagovarjal vse generacije in s svojo dejavnostjo poudaril, da se je identifikacija ljudi in prostora ustvarila skozi različne dogodke, hkrati pa bo ob vsakokrat neponovljivih športnih dogodkih z dodatnimi priložnostnimi popularnimi in umetniškimi vsebinami (koncerti ipd.) dajal možnost, da se prav ta prostor razvije v eno od identifikacijskih središč tistih, ki smo danes in bodo leta 2025 mladi, se kot taki počutili ali pa se bodo ob mavrični ponudbi ob teh vsebinah pomlajevali.

O razvoju Ljubljane do leta 2025

Andrej Trošt,
absolvent geografije na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Strateška geografska lega Ljubljane na prehodu iz srednje Evrope na Balkan je bila v preteklosti stičišče oziroma mostišče selitvam narodov, kulture, vere in jezika. Prihodi Ilirov, Venetov, Keltov, Rimljanov, Slovanov ter nadvlada tuje oblasti so izoblikovali mesto Ljubljana v današnje evropsko mesto in prestolnico vseh Slovencev. Skozi zgodovino je razvidno, da je bil razvoj Ljubljane poleg ugodnih naravnih danosti vedno bolj odvisen od vojaških, političnih, gospodarskih in družbenih razmer. Prav človek je imel največjo vlogo pri razvoju mesta in jo bo imel tudi v prihodnje. Od nas je torej odvisno, kako bomo usmerili razvoj Ljubljane, kako ravnali z okoljem, naravo in njenimi omejenimi viri. Naravno okolje

je osnova razvojnih možnosti, vendar imajo te možnosti oziroma potenciali določene mejne vrednosti, ki jih človek pogostokrat prezre, ko želi doseči višji standard in blaginjo. Z upoštevanjem regeneracijskih sposobnosti okolja naj bi vizija razvoja Ljubljane do leta 2025 temeljila na sonaravnem trajnostnem razvoju, tako da bi zagotavljala razvoj gospodarstva oz. ekonomije, socialnega varstva oz. družbenih dejavnosti in okolja.

Na gospodarskem področju se mi zdi poleg že zdaj aktivnih dejavnosti potrebno še bolj spodbujati in krepiti podjetništvo, ustvarjati boljše delovne pogoje in postopno povečevati zaposlovanje v zasebnem sektorju. Za povečanje učinkovitosti gospodarstva mesto potrebuje moderno železniško infrastrukturo, učinkovit javni prevoz ter izgradnjo obrtno-podjetniških con, ki bi pomenile gonilo razvoja visoke tehnologije in zaposlovale visoko izobraženo delovno silo. Tako bi Ljubljana postala eno izmed vodilnih tehnoloških središč v Evropi.

Na socialnem področju vidim potreben poudarek na izboljšanju zdravstva in povezanosti šolstva

simbol za zeleno mesto, polno zelenic, rož in parkov, med katerimi bi se sprehajali ali vozili z javnim prevozom, dostop v mesto z osebnimi avtomobili pa naj bi bil povsem onemogočen. Leto 2025 se zdi še daleč, vendar nas hiter tempo življenja sili v razmišljanje o prihodnosti, ki bo odvisna od sedanjih odločitev. Kakšna bo videti Ljubljana takrat, pa lahko danes vendarle samo približno predvidevamo.

Leto 2025: zelena, razigrana, vesela, mladostna Ljubljana

Barbara Jakše Jeršič, fotografka

Leto 2025. Ljubljano vidim kot zeleno mesto. Krošnje dreves dajejo senco sprehajalcem, obiskovalcem, peščem, voznikom, kolesarjem, vsem velikim in majhnim bitjem, ki bodo takrat prebivalci slovenske prestolnice. Ljubljana bo

Idejni načrt: Ofis arhitekti d.o.o.

Ureditev parka v nakupovalnem središču BTC.

z gospodarstvom, kar bi izboljšalo trenutno stanje in predvsem socialno varnost ljudi. Poleg javnih zdravstvenih ustanov je po mojem mnenju potrebno spodbujati izgradnjo zasebnih zdravstvenih ustanov, ki bi z večjo produktivnostjo razmeroma hitro izboljšale zdravstveno stanje na področju Ljubljane in širše okolice. Prav tako potrebuje Ljubljana tudi močnejšo kulturno in nacionalno samozavest meščanov in drugih državljanov. Poznavanje zgodovine Ljubljane in njeno vse večjo turistično privlačnost bi bilo primerno prek kulturnih dejavnosti, dogajanj, razstav, prireditev še povečati in prestolnico vpeti v širši evropski prostor. Mesto kulture naj bi izžarevalo edinstvenost v evropskem prostoru po svoji funkciji, podobi in urejenosti. Na okoljskem področju pa lahko Ljubljana postane

pomemben del Evrope in uspelo se ji bo uveljaviti tudi v širšem mednarodnem prostoru. Verjamem, da bo ljubek in dragocen biser v kroni metropol sveta. Verjamem, da bo mestu uspelo obogatiti lepoto Plečnikove arhitekture z novimi, svežimi arhitekturnimi rešitvami. Transparentnost, lahkotnost, harmonija sodobnih materialov in vizionarski urbanistični posegi bodo oblikovali mesto v prikupno mestece, prijazno vsem ljudem. Urejene poti za pešce, kolesarje, invalide, mamice z vozički, izdelani detajli mesta, ki olajšajo in polepšajo življenje, bodo izkazovali skrb in odnos mesta do posameznika. V centru mesta si slikam nekaj nebotičnikov, ki se kopajo v sončni svetlobi in odbijajo premikajoče se proge senc na fasade sosednjih hiš. Majhne trgovinice s pestro lokalno ponudbo unikatno

narejenih izdelkov v sožitju z velikimi trgovinami iz verig multinacionalk bodo poganjale nakupovalno mrzlico tudi v samem središču mesta. Majhna metropola bo nakupovalni raj za turiste. In za vogalom tega paradiza bo sklop muzejev, kjer bo najbolj pisan in glasen interaktivni muzej za otroke in starše. Igrišče pred stavbo bo v sončnih dneh vabilo k igri zunaj, velika okna in živopisna fasada pa bosta povabilo k raziskovanju notranjosti. Leto 2025. Ljubljano vidim kot razigrano mesto. Del Ljubljane bo živahno kopalništvo. V turistični brošuri bodo fotografije nabrežja, polnega kopalcev, pisanih brisač in senčnikov, spokojnih sprehajalcev v mirnem zelenilu parka, zatopljenih obiskovalcev, posvečenih prostorov muzejev ter zadovoljnih kupcev v privlačnih trgovinah. Nasmejani obrazi domačinov bodo dajali podobo živahnega turističnega vrveža. Pestra kulturna, kulinarčna in turistična ponudba bo v fotografskih podobah odsevala svetovljansko, odprto in multikulturno dušo mesta.

Leto 2025. Ljubljano vidim kot mesto uresničenih načrtov z bogatim gospodarskim in ustvarjalnim potencialom. Zeleno, razigrano, veselo, mladostno. Izdelano v vseh drobnih detajlih in vseobsegajoči celoti. Verjamem, da bo Ljubljana leta 2025 pomemben evropski turistični biser. Da bo zadovoljno in srečno mestece, prijazno otrokom, družinam, starejšim in invalidom. Da bo gostoljubna in radoživa metropola, z zdravim in veselim srcem. S srcem, ki bo utripalo za ljudi.

Ponaredek

Eva Petrič, dipl. psihologinja in slikarka, svobodna umetnica

Med dvema prstoma nastane bunkica. Ta se raztegne v oval, nato se zgosti ob konicah, vse dokler ne postane neločljiva replika očesa. V njem se znajde odsev zgornje etaže hiše, drevesnih vej in balkona s sklonjeno postavo. Par krempljev prepreči padec pogleda s prestola stran od zabrisane površine Ljubljane v daljavo čez reko in nebo.

Površina potemni. Prekrije jo senca. Odsev zgornje etaže hiše, drevesnih vej in balkona, tokrat brez postave na njem, se v svojem opazovanju, nadzorovanju in ocenjevanju znajde poleg ljubljanskega zmaja.

»Pojdiva! Poletiva daleč od tod - stran, daleč stran!

V tujino ... Tam je vse drugače - bolje ... Poletiva,

poletiva!« vzklikne fantu pripadajoč glas. Fant objame zmaja okoli oči in mu pritisne dve ovalno oblikovani očesi iz plastelina, pravkar zgneteni.

»Sem končno potonil?« se vznemirjeno vpraša zmaj.

»Daleč in globoko, da bi bil del podobe, ki jo vidim - del hiše, vej in balkona, da bi imel dom, nekoga za pogovor in senco za počitek?«

»Poletiva, poletiva!« ga preglaši fantov glas. A zmaj obstane - trden - železen - nepremakljiv, nespremenljiv. Dvoje plastelinastih oči se ulovi med ostrimi kremplji.

Ljubljanski zmaj naenkrat pridobi nazaj svojo vizijo - hiša obkroža njegovo podobo. Rad bi postal del

Foto: Stane Jeršič

Barbara Jakše Jeršič s sinom Aleksom

Foto: Eva Petrič

Eva Petrič

Foto: Stane Jeršič

Andrej Trošt

Zasebni arhiv mag. B. Batagelja

Mag. Borut Batagelj

te hiše in del tega balkona in drevesa ... »Želim si potoniti mednje,« vzdihne.

Fant gleda zmajeve peruti, čaka, kdaj se bodo dvignile. Gleda zmajeve kremplje, kdaj bodo spustili lepe plastelinaste zeleno rumene oči, da bodo lahko videle, kaj se dogaja naokoli. Toda nič se ne zgodi.

»Prav, pa ostani tu! Sam grem drugam! Prinesel ti bom oči, take, ki se jih dobi tam, da boš lahko več videl.«

Senca zapusti prvo etažo hiše, njen balkon in par drevesnih vej - ljubljanski zmaj ima zopet čist razgled. Postave, ki je včasih zahajala po balkonu, ne zaloti več; njena senca se ne vrne. V odsevu ga nekaj stolpnice spotika, zamika, odriva. Drevesa z vejami ni več. Ob mostu stoji zdaj vrsta bonsajev, ki oblazujejo ograjo, dražijo celo njegove kremplje. Žgečkajo jih, da bi popustili prijem in opustili svoje mesto ter predali zmajev prestol novim vizijam, novim, svežim, neobičajnim pogledom.

»Tu potrebujemo nekaj novega, modernega, svežega!« se zasliši iz množice pod ljubljanskim zmajem.

Ura se obrne, prah zdrsi, več kot le nekaj Kitajcev se ustavi, zmaja prepričuje in ga z velikimi obljubami mami, da bi zapustil Ljubljano. A zmaj le odkima, vzdihne in vztraja na svojem mestu naprej, kljub bonsajem, ki ga žgečkajo, in kljub stolpnicam, ki zapolnjujejo njegovo podobo. Nikamor se ne odpravi, raje stoji svojemu okolju zvesto ob strani. Sedemnajst let mine in v njih se zvrsti še več Kitajcev z mamljivimi obljubami in še več domačinov z neusmiljenimi pripombami, a nobeden ne zvabi zmaja proč z njegovega mesta in njegove vizije v Ljubljani pod njim.

»Zastarel je,« se zasliši iz domačih ust. »Obrabljen in oguljen,« drugi glasovi preglašijo Kitajce. »Neprimeren, odveč in moteč,« ponavljajo glasovi. »V napoto je, moti vizijo!« vzkliknejo, ga sunejo in butnejo s prestola. Zmajev pogled se premakne z vizije in še preden utegne vzdihniti, ga njegova vizija zagrne.

»Pa si končno se potonil,« se oglasi znan ton glasu iz fantovih ust. Fant zamišljen spleza na spraznjen prestol in tam obstane, gleda navzdol v velike žalostne oči. Mine pol ure, mine ena ura, pa še pol ure in nato še pol ... Neki hripav glas fanta prebudi, ga nazaj v človeško obliko spremeni.

»Bomo pa kar tebe uporabili za tale prestol!«

Fant začuden in zmeden pogleda starca naravnost v obraz.

»Nekaj posebnega, novega potrebujemo tu, nekaj takega, kar obstaja v tujini ...« doda starec. Fant povleče par zeleno rumenih plastelinastih oči iz žepa in si z njimi prekrije svoje oči.

Starec ga začuden pogleda in reče: »Saj se le malo šalim s teboj. Daj, odstrani te grozne oči, spominjajo na prejšnjo, mlajšo vizijo, prosim te, to preveč boli.«

Fant nič ne reče, oči v vodo pod seboj zažene.

Nato potisne roki v žep in ven na prestol potegne nekaj plastelinastega - pomanjšano karikaturu ljubljanskega zmaja. Skoči s prestola in vzklikne: »Ta je iz tujine« in izginje..

Starec gleda za njim, nato porine plastelinasti ponaredek zmaja v vodo. V daljavi se postava obrne in zakriči: »Naredil sem ga pred sedemnajstimi leti ...« Zdaj ne starca ne postave več ni, le prestol - prazen - stoji.

Recenzija Vizije Ljubljana 2025

Urbanistični svet za Ljubljano

1. Kaj prinaša Ljubljana 2025

Ljubljana 2025 - predlog prostorske vizije dolgoročnega razvoja mesta, ki je bila predstavljena na razstavi v galeriji Kresija aprila letos, dostopna pa je tudi na spletni strani Oddelka za urbanizem MOL, je znamenje novega vetra, ki je zavel v ljubljanskem urbanizmu. Njeni avtorji so si (kot je pojem vizije definiral Jože Vilfan v Objektivu, 26. 5. 2007) v nasprotju s slovensko tradicijo, za katero je značilno postavljanje ciljev »proti«, pogumno postavili obvezujoče cilje »za« in tako prevzeli odgovornost za skupno prihodnost.

Ljubljana 2025 ima dvoplastno strukturo, sestavljata jo programski tekst in kolaž posameznih vizij, ki kaže možen scenarij preobrazbe mesta s konkretnimi arhitekturnimi predlogi. Kot takšna je Ljubljana 2025 nekakšno uradno nadaljevanje iniciative, ki jo je DAL izpeljal z dvema razstavama Vizije za Ljubljano v letih 2006 in 2007.

Konkreten prikaz mestnega razvoja navdihuje in motivira skupnost, da zbistri skupno vizijo o vrednotah in zelenih razvojnih ciljih. V tem smislu je Ljubljana 2025 koristna in potrebna, ker nudi strokovne argumente v razpravah o veljavnosti različnih razvojnih pobud. Vendar je to še prvi korak na poti do relevantnega mestnega načrta. Status vizije ter njen odnos do strategije prostorskega razvoja Ljubljane (ki je v pripravi) in konkretnih projektov zaenkrat še ni jasen.

2. Verifikacija Ljubljane 2025

Ljubljana 2025 bi morala stalno odpirati prostor razprave, v katerem bi se opredelil javni interes in načini njegovega uresničevanja. Ker je gradivo o Ljubljani 2025 široki javnosti dosegljivo le v obliki »power point« predstavitev na spletni strani, ki ne omogoča natančne proučitve njene vsebine, ostaja problem družbene verifikacije Ljubljane 2025 odprt.

Ljubljana 2025 je po vsebini zametek strokovne uresničitve volilnega programa in je zato družbeno legitimna. Vendar je okvir za opredelitev uresničljivih in družbeno smiselnih razvojnih ciljev lahko le tista predstava (vid, videnje) o dolgoročno zaželenem stanju stvari, ki se oblikuje v demokratičnem dialogu. Ker je sodobna družba dialoška celota, v kateri se vsak namen legitimira s sporazumevanjem med svobodnimi in enakopravnimi sogovorniki, je skupna razvojna predstava (vizija) nujno plod širokega demokratičnega dialoga vseh vpletenih. Dialog je tudi odločilni kriterij sodobne politične etike in morale. Predvsem pa dialog zagotavlja avtentično dožemanje resničnosti in oblikovanje

samopodobe mesta. Tako je lahko Ljubljana 2025 le izhodišče za konsenz o strategiji dolgoročnega mestnega razvoja, ki zavezuje mestne oblasti k razpravi o predlaganih ciljih ter metodah in strategijah za njihovo uresničevanje.

3. Organizacija in vsebina ciljev Ljubljane 2025

Vizija je sicer zavestno ohlapna predstava o dolgoročni prihodnosti, da bi se lažje prilagajala hitrim in na dolgi rok nepredvidljivim spremembam in potrebam sodobne družbe, vendar bi po našem mnenju morala konkretnije opredeliti cilje po posameznih temah. Nekatere navedbe v gradivu so strokovno sporne, očitno je, da marketinška oz. piarovska logika nadomeščata strokovno. Lahkotno govorjenje o idealnem mestu, ki ne upošteva realnega stanja, ni strokovno in tudi ne mobilizira. Vizija naj pred mesto postavlja visoke cilje, ki pa ne smejo biti povsem nerealni, saj idealnega mesta, kjer bomo vsi živeli medsebojno skladno in povsem brez negativnih vplivov na okolje, ni in ga ne bo. Skiciranje idealov brez osnove pa je že preizkušeno neuspešna praksa, saj predstavlja utopijo, ki se ponavadi sprevrže v lastno nasprotje.

Ljubljana 2025 je preplet napovedovanja težko preverljive prihodnosti s posameznimi predlogi in nekaterih elementov razvojne strategije. Sestavljena je iz opisanih ciljev (nekakšne deklaracije) in nabora konkretnih arhitekturnih projektov, ki so v obliki kartografskega prikaza umeščeni v prostor mesta. Tekstualni del Ljubljane 2025 je heterogena zmes ciljev, ki se zelo razlikujejo po kakovosti in ravni obravnave (posamično - splošno); nekateri med njimi so politične floskule (na primer naslov »Idealno mesto«), nekateri pa pomembne strateške usmeritve, ki izražajo pozitivne vrednostne sodbe (na primer multikulturalnost, priseljevanje itd.). Cilji so sicer skladni z vrednotami trajnostnega razvoja in zadevajo vse razvojne probleme sodobne družbe, kar je gotovo pomembna izboljšava doslej znanih vsebin razvojnih dokumentov lokalnih skupnosti v Sloveniji. Ker pa so zastavljeni brez predhodne analize stanja, so večinoma zelo splošni, zato povedo skoraj vse, pa tudi skoraj nič. Cilji tudi niso hierarhično razporejeni (ali vsaj vrednoteni), tako da ni mogoče presojati, kateri so bolj pomembni in kateri manj. Med splošnimi cilji so brez jasnih kriterijev zbrane in naključno pomešane zelo konkretne predstave o oblikovanju prostora (npr. šestpasovne vpadnice), ki strokovno niso dovolj proučene niti niso preverjene z vidika

interesov različnih javnosti. Vizija se ne opredeli do demografskih gibanj, čeprav bo prav vprašanje zagotavljanja človeških virov ključni pogoj za uresničevanje zastavljenih ciljev.

Med splošnimi cilji so premalo poudarjeni koncept ohranjanja krakaste oblike mestnega pomenja, s tem v zvezi pa koncept ohranjanja zelenega sistema in njegovega povezovanja v sklenjeno omrežje ter organizacija javnega potniškega prometa. Prav tako neizrazito je stališče o uravnavanju procesa suburbanizacije.

Premalo so poudarjeni cilji zgoščevanja grajene strukture v mejah obstoječih zazidanih površin ter s tem povezana prenova in sanacija degradiranih območij, kjer se skriva ključni razvojni potencial v pogojih trajnostnega razvoja mesta.

Odrpato ostaja vprašanje povezave Ljubljane z metropolitansko regijo. Koristna za mestni razvoj bi bila tudi jasna vizija urejanja odnosa med državo in mestom, predvsem izoblikovanje kriterijev za umeščanje državne uprave v mesto in nabor ukrepov za blaženje posledic državnih politik, ki škodljivo vplivajo na razvoj mesta, npr. denacionalizacija.

Prav tako je strokovna pomanjkljivost neupoštevanje dosedanjih razvojnih dokumentov, ki tudi vsebujejo vizije trajnostnega (okoljska dimenzije), uspešnega (ekonomska družba) in prijaznega (socialna družba).

4. Odnos cilji - projekti

Dvoplastna struktura Ljubljane 2025 (besedilo in izbor upodobitev konkretnih arhitekturnih projektov) je nedvomno sodobna in s tem za spremembe odprta oblika mestnega razvojnega načrta, vendar bi bilo treba jasneje določiti zakonitosti povezovanja med obema plastema in kriterije za izbor konkretnih projektov.

V Ljubljani 2025 predstavljeni konkretni arhitekturni projekti so pretežno že izdelane in večinoma z natečaji vrednotene strokovne rešitve, ki so več let ali celo desetletij prisotne v mestnih razvojnih načrtih, pa kljub funkcionalni nujni niso realizirane. Takšen kriterij je nedvomno smiseln in koristen, vendar se v podrobnostih ne ujema s cilji, ki so deklarirani v besedilu. Nekateri konkretni projekti pa si med seboj celo nasprotujejo (npr. vprašanje, ali je očiščenje mestnih vodotokov, Ljubljance, Gradaščice, Malega grabna, za mesto pomembnejši projekt od izgradnje hidroelektrarn na Savi ali ne). Prav tako je mogoče dvomiti o uresničljivosti hkratne izgradnje stanovanj v območju Stanežič in Hrušice, saj terjata za uresničitev

povsem različni politiki urejanja stanovanjskega vprašanja in s tem povezane politike upravljanja javnih finančnih virov (v Hrušici je potrebna komasacija stavbnih zemljišč, v Stožicah pa sanacija okolja in izgradnja celotne infrastrukture).

Opaziti je mogoče tudi nekaj nedoslednosti pri upoštevanju kriterijev za izbor projektov, predvsem tistih v državnem interesu (npr. premostitev lokacije za regionalni klinični center z obrobja mesta na Poljane ali izbor lokacije za Politehniko ob Barjanski cesti).

5. Odnos dogajanje - cilji

Naloga civilne družbe je, da prisili oblast k transparentnemu delovanju, zato se ne moremo izogniti presoji skladnosti ciljev Ljubljane 2025 z realnostjo.

Strukturiranje problemov in ciljev je nekonsistentno - od zelo splošnih vizij, kar je sprejemljivo za takšen dokument, do že povsem konkretnih projektov, pri čemer se ni mogoče znebiti vtisa, da gre za preudiciranje oz. vpliv lobistov.

Uravnavanje aktualnih perečih problemov mestnega razvoja (garaže v mestnem središču, Koližej, PCL) očitno ne sledi ciljem, zastavljenim v Ljubljani 2025.

Predvsem opažamo težnji k odločanju od zgoraj navzdol in k netransparentnemu sprejemanju odločitev o razvoju v prostoru. Razkorak med deklariranimi cilji trajnostnega razvoja (predvsem tistimi, ki so povezani z vključevanjem javnosti v odločanje) v Ljubljani 2025 in aktualnim ravnanjem mestne oblasti kaže tudi odgovor županstva na mnenje urbanističnega sveta o Koližuju (glej arhiv Trajekta), kjer lahko preberemo, da »se je čas za razpravo o razvoju območja Koližej iztekel«, čeprav se v bistvu ni niti pričel. Mesto namreč še ni razpisalo javnega arhitekturnega natečaja, ki ga terjajo veljavni planski akti in je v evropski kulturni tradiciji uveljavljena temeljna demokratična oblika strokovne javne razprave, in kot kaže vsebina omenjenega odgovora županstva, ga tudi ne namerava.

Urbanistični svet za Ljubljano

Ilka Čerpes, Andrej Černigoj, Miha Dešman, Andrej Hrausky, Drago Kos, Gregor Košak, Ivo Lavrač, Breda Mihelič, Aleksander Ostan, Borut Šantej, Aleš Vodopivec

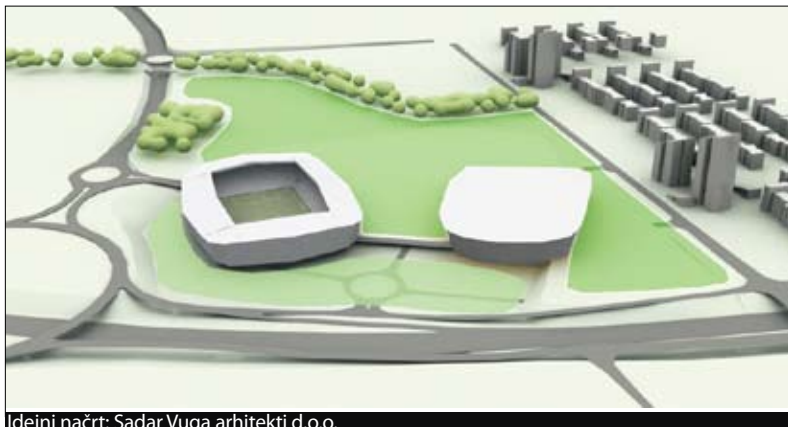
Ločena mnenja:
Ni ločenih mnenj
Dostavljeno:
Urad župana MOL
Podžupan prof. arh. Koželj

Ljubljana danes in jutri

Foto: Dunja Wedam

Lokacija za stadion v Stožičah.

Idejni načrt: Sadar Vuga arhitekti d.o.o.

Sodobni stadion v Stožičah z večnamensko športno dvorano.

Foto: Stane Jeršič

Lokacija za stanovanjsko poslovno naselje Ilovica.

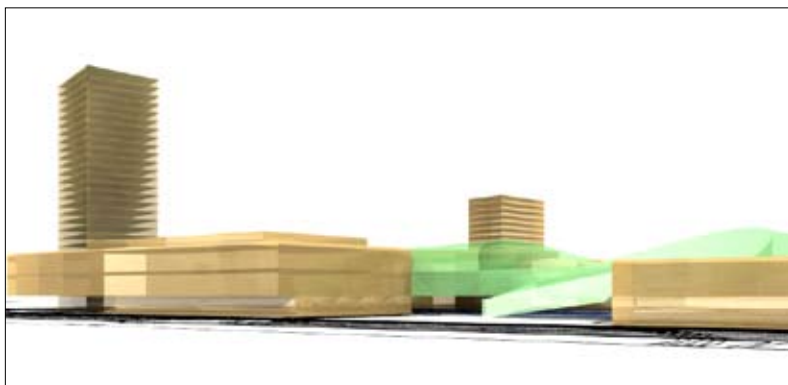
Zazidalna študija: Uroš Pust

Stanovanjsko-poslovno naselje Ilovica.

Foto: Stane Jeršič

Železniška postaja danes.

Idejni načrt: Real Engineering d.o.o.

Sodobni Potniški center Ljubljana.

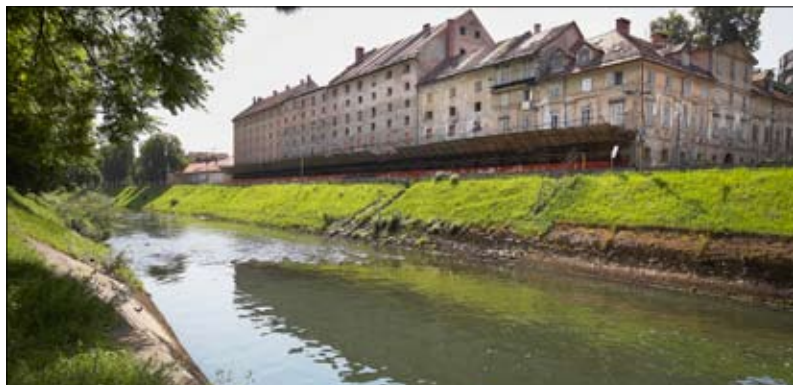
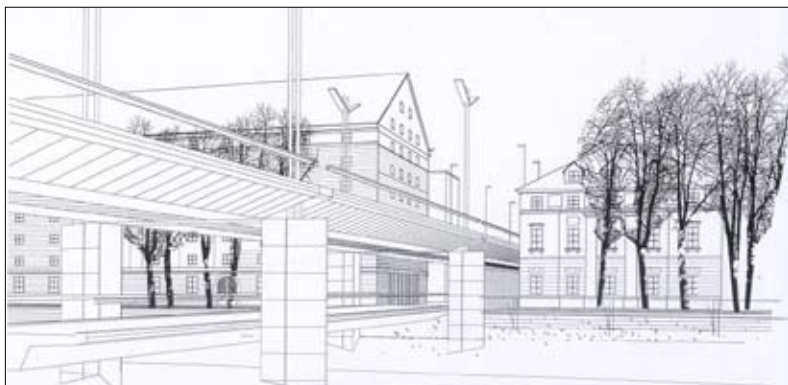

Foto: Stane Jeršič

Tobačna tovarna danes.

Idejna zasnova: Jurij Kobe s sodelavci

Most čez Ljubljanico pri Cukrarni.

